

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія України (XIX – початок XX ст.)

Освітня програма 032 «Історія та археологія»

Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

Затверджено на засіданні кафедри
історії України і методики викладання історії
протокол № 7 від 29 січня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

ЗМІСТ

1. Загальна інформація	3
2. Анотація до курсу	3
3. Мета та цілі курсу	5
4. Результати навчання (компетентності)	6
5. Організація навчання курсу	7
5 а. Організація навчання курсу для студентів заочної форми	41
6. Система оцінювання курсу	42
7. Політика курсу	56
8. Рекомендована література	57

Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія України (XIX – початок XX ст.)
Викладач	Райківський І.Я., доктор історичних наук, професор
Контактний телефон викладача	0342-59-60-06 (робочий) 096-920-59-85
E-mail викладача	igor.raikivskyi@pnu.edu.ua i.raj@ukr.net
Формат дисципліни	2. Цикл професійної підготовки. 2.1 Обов’язкові дисципліни 2.1.1 Теоретична підготовка
Обсяг дисципліни	180 год.; кількість кредитів ECTS – 3 (6 семестр) 24 год. лекції 36 год. семінарські заняття
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://test-d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	понеділок, 14.00 год. – 16.00 год.

2. Анотація до курсу

Нижня хронологічна межа курсу – важливі політичні й соціальні зміни та перетворення на етнічних українських землях в останній третині XVIII ст. (ліквідація російським царизмом української козацької автономії на території колишньої Гетьманщині, на Лівобережжі й Слобожанщині та закріпачення селянства; колонізація, тобто заселення та освоєння Південної (Степової) України; кінець існування Речі Посполитої і приєднання українських земель, якими вона володіла, до Російської та Австрійської імперій). Вивчення пропонованого курсу передбачає ознайомлення студентів з найважливішими концепціями істориків “українського XIX ст.”, досягненнями в дослідженні національного відродження (модерного націотворення), що становило стрижень тодішнього історичного процесу в усіх його проявах: національно-етносоціальному, соціально-економічному, політичному, духовно-культурному. По-іншому цей період в історії України нерідко називають імперським з огляду на перебування етнічних українських земель під імперською владою Росії та Австрії (Австро-Угорщини). Верхня межа курсу – 1914 р., початок Першої світової війни. “Нова історична епоха – XIX століття”, за словами діаспорного історика Івана Лисяка-Рудницького, “як окремий період української історії ... тривало приблизно від 1780–1790-х років до 1914 року”.

Центральною проблемою в тогочасній українській історії стало формування модерної української нації, в основі якої лежала національна самосвідомість, усвідомлення себе частиною єдиної національної спільноти. Це було частиною загальноєвропейського процесу, що характеризувався поступовим переходом від середньовічного, аграрно-ремісничого до індустріального, освіченого і мобільного суспільства, з широкими національно-політичними правами та економічною свободою для всього населення (а не лише для панівної верстви). Загальна тенденція розвитку обох імперій – і

Романових, і Габсбургів – у XIX – на початку XX ст., за словами російського історика Миколи Троїцького, автора курсу лекцій з історії Росії XIX ст., “незмінно залишалася висхідною: від самодержавно-кріпосницького свавілля через всі перешкоди до початків законності, свободи, демократії”. Водночас можна погодитися з львівським істориком Мар’яном Мудрим, редактором навчального посібника “Час народів. Історія України XIX століття” (співавтори – О.Аркуша, К.Кондратюк, О.Сухий), що XIX ст. не правильно описувати “крізь призму історичних поглядів двадцятого століття”, періоду численних воєн і кривавих конфліктів на знищення, з мілітарно-політичним відтінком, жертвовної національної героїки і т. п. У процесі вивчення курсу студенти будуть вивчати лише дві війни, що безпосередньо стосувалися етнічних українських земель, і то лише порівняно невеликої їх частини – наполеонівської кампанії проти Російської імперії 1812–1814 рр. та Кримської (Східної) війни 1853–1856 рр. Отже, XIX ст. в історії України було досить мирним у військово-політичному аспекті.

Водночас упродовж XIX ст. тривали запеклі “азбучні війни”, суперечки за літературну мову і правопис українців, яку назву (етнонім) вживати для означення свого народу тощо. В інтелектуальній площині XIX ст. – це був “час великих мрій і великих мрійників, які намагалися скинути з себе тягар традиційної реальності, вірили в те, що добрі філософські ідеї самі по собі здатні змінити світ на краще ...”. Процес “національного відродження” не був наперед визначений ні за ідеями, ні за результатами, а національна єдність народжувалася з багатьох відмінностей. Модерна українська національна ідентичність була швидше за все результатом перехресної взаємодії кількох національно-політичних орієнтацій та багатьох індивідуальних ідентичностей, гострих дискусій про суспільні ідеали, що їх приватно й публічно вели представники тогочасної інтелектуальної еліти”. [...] Творцями тогочасної історії були конкретні люди, які дуже різнилися поглядами на минуле, теперішнє й майбутнє русько-українського простору, часто були захоплені месіанськими ідеями, але відчували величезну любов до своєї “малої” батьківщини. При вивченні пропонованого курсу студенти мають усвідомити, з одного боку, регіональні відмінності (“регіоналізм”, за висловом І.Лисяка-Рудницького, був однією з найбільш характерних рис тогочасної історії України), а з другого, – чому всупереч імперським поділам, численним розбіжностям у ментальності, історичному уявленні, політичній культурі та ін., відбувалася консолідація української нації.

Викладач буде намагатися постійно наголошувати на взаємозалежності підросійської та півдавстрійської частин України (а не протиставляти їх, як це часто робилося в українській історичній дидактиці), перенести акценти з політичної історії на історію суспільства. Бо, справді, ідея національної єдності (соборності) України в XIX ст. “розвивалася не стільки в політичній площині (на перешкоді цьому стояли імперські поділи), скільки в чуттєвій сфері, у площині формування в кожного, хто називав себе українцем, почуття “моральної відповідальності” за стан українського суспільства в цілому. Водночас промисловий переворот в Україні, запровадження машинного виробництва, на зміну ручному, мануфактурному, не лише значно прискорили соціально-економічний розвиток, відкрили шлях для ринкового розвитку, по якому вже рухалися передові країни світу, а й докорінно змінили соціальну структуру суспільства і викликали до життя нові суспільно-політичні рухи. В умовах ринкових відносин, що робили людей більш ініціативними і динамічними, забите, неписьменне українське населення перетворювалося на модерну українську націю. На рубежі календарного XIX і XX століть по обидва боки австро-російського кордону виникли перші українські політичні партії, що відкрито поставили за мету боротьбу за самостійну соборну Українську державу. Кінець XIX і, відповідно, початок XX ст. в історичному (а не суто календарному) сенсі поклала Перша світова війна 1914–1918 рр. За словами історика Ярослава Грицака, “XX було століттям воєн і революцій”, які знищили імперії, в т. ч. Російську та Австро-Угорську, стару монархічну владу і започаткували республіканську форму правління, період практичної боротьби за українську національну державність.

3. Мета та цілі курсу

Програма курсу спрямована на формування системного мислення, засвоєння студентами фактичного матеріалу, отримання знань, умінь і навичок з історії “українського XIX ст.”.

Мета викладання даної дисципліни – дати студентам знання про розвиток українського національного руху в контексті європейської історії XIX – початку XX ст. Ключова проблема – “перетворення етносоціальної спільноти на модерну європейську націю” (І.Лисяк-Рудницький). Студент повинен усвідомити особливості становлення новочасного українського суспільства, що проявилися в адміністративно-територіальному, економічному, етносоціальному та культурно-інтелектуальному аспектах, призвели до розриву зі старими, побудованими на аграрному традиціоналізмі цінностями, та формування модерної української нації. Крім того, ставиться мета познайомити студентів з головними напрямками наукових досліджень з історії України в XIX – на початку XX ст. дискусіями питаннями в історіографії, що стосуються проблематики курсу.

Після закінчення курсу студент повинен *знати*:

- термінологію досліджуваного періоду (“національне відродження”, “націотворення”, “нація”, “промисловий переворот” та ін.);
- конкретні події, факти і явища з історії “українського XIX ст.” в культурно-освітньому, соціально-економічному, політичному та інших аспектах, риси повсякденного життя;
- особливості українського національного відродження (модерного націотворення) на Наддніпрянській Україні під владою Російської імперії та на західноукраїнських землях у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії (під кутом зору порівняльного аналізу);
- суть української національної ідеї в контексті націотворчих процесів у Центрально-Східній Європі, характерні риси процесу модерного націотворення українців у порівнянні з відповідними процесами в сусідніх народів (поляків, росіян та ін.);
- соціально-економічну, політичну та культурну активність інших етносів/націй на території України, специфіку міжнаціональних відносин, приклади взаємодії між українським та іншими національними рухами на території України;
- краєзнавчий, регіональний контекст історії України кінця XVIII – початку XX ст.

Після закінчення курсу студент повинен *вміти*:

- робити узагальнення і висновки, розрізняти основні й другорядні явища при конкретному історичному аналізі;
- простежувати причинно-наслідкові зв’язки у висвітленні історичних подій і явищ;
- користуватися картою, знати історико-регіональний поділ України;
- самостійно працювати з історичними документами, здійснювати їх науковий аналіз;
- мати власний аргументований погляд на перебіг історичних процесів, вміння переконувати опонентів;
- визначати місце і роль учасників історичних подій, об’єктивно оцінювати їх діяльність.

Перед студентами ставиться завдання *простежувати*:

- зв’язок навчальної дисципліни “Історія України XIX – початку XX ст.” з етнографією, мовознавством, політологією, фольклористикою, спеціальними історичними дисциплінами тощо.

Студенти мають навчитися після опрацювання курсу:

- встановлювати причинно-наслідкові зв’язки в процесі розкриття історичних подій і явищ;

- розуміти відмінності між регіонами в історичному розвитку “українського ХІХ ст.”;
- вміти просто і доступно висловлювати свої думки, зокрема в працях наукового характеру.

4. Результати навчання (компетентності)

Пропонована дисципліна покликана розвинути наступні компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов;

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2 – здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК 3 – здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу;

ЗК 6 – здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 7 – здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

ЗК 8 – здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 1 – усвідомлення взаємозв’язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності;

СК 2 – усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах;

СК 9 – здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень;

СК 10 – здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1 – знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему;

ПРН 2 – розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності;

ПРН 3 – знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел;

ПРН 5 – вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами;

ПРН 6 – виявляти взаємозв’язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії

України у контексті європейської та світової історії; ПРН 13 – розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.					
5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття				Загальна кількість годин	
6 семестр					
Денна форма навчання					
лекції				24 (за модулями: 12 + 12 год.)	
семінарські заняття				36 (за модулями: 20 + 16 год.)	
самостійна робота				120 (за модулями – 64+56 год.)	
Заочна форма навчання					
лекції				10	
семінарські заняття				12	
самостійна робота				158	
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність			Курс (рік навчання)	Нормативни й / вибірковий
6	014 «Середня освіта. Історія»			3	нормативний
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література (основна)		Завдання, год	Вага оцінки Термін виконання
Модуль 1. Історія України кінця XVIII – першої половини XIX ст.					
Тема 1. Інкorporація українських земель до	лекція, 2 год.	1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів,		підготовка конспекту	5 б. (вибірко- вересня

<p>складу Російської та Австрійської імперій в останній третині XVIII ст.</p> <p>1. Ліквідація автономного статусу на Лівобережній і Слобідській Україні в 60–80-х рр. XVIII ст.</p> <p>2. Скасування Запорозької Січі. Запорізькі козаки на нових землях у кінці XVIII – XIX ст.</p> <p>3. Колонізація степових просторів Північного Причорномор'я і Приазов'я.</p> <p>4. Поділи Речі Посполитої останньої третини XIX ст. та їх вплив на політичне становище етнічних українських земель.</p>		<p>2016.</p> <p>2. Бачинський А.Д. Січ Задунайська. 1775–1828: Історико-документальний нарис. Одеса, 1994.</p> <p>3. Білий Д. Українці Кубані в 1792–1921 роках. Еволюція соціальних ідентичностей. Львів – Донецьк, 2009.</p> <p>4. Борисенко В. Курс української історії: 3 найдавніших часів до XX ст. Київ, 1998. <i>(лекція 18)</i></p> <p>5. Грибовський В. Запорозці на Кубані. К., 2008.</p> <p>6. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. К., 1996.</p> <p>7. Донік О. Україна: у складі двох імперій (остання чверть XVIII – перша половина XIX ст. К., 2011.</p> <p>8. Когут З. Російський централізм і українська автономія. Ліквідація Гетьманщини 1760–1830. К., 1996.</p> <p>9. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гейдела, С. Грачової. К., 2007.</p> <p>10. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гейдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012.</p> <p>11. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). К., 2003.</p> <p>12. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. Харків, 1997.</p> <p>13. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна крізь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999.</p> <p>14. Яковенко Н. Нарис історії України. 3 найдавніших часів до кінця XVIII ст. К., 1997. С. 280–296.</p>	<p>семінарського заняття та візуалізованої презентації,</p> <p>2 год.</p> <p><i>індивідуальна робота</i></p> <p>у формі складання таблиці або карти про адміністративно-територіальний устрій України в XIX ст.,</p> <p>2 год.</p>	<p>во, під час опитування на семінарі)</p>	
<p>Тема 1.</p> <p>Інкорпорація українських земель до складу Російської та Австрійської імперій наприкінці XVIII ст.</p> <p>Поняття “українського XIX століття”</p> <p>1. Остаточна ліквідація російським царизмом автономії на Лівобережній і Слобідській Україні в 1760–1780-х рр.</p> <p>2. Переселенські мандри запорозьких козаків та їхніх</p>	<p>семінарське заняття,</p> <p>2 год.</p>				

<p>нащадків після ліквідації Січі (1775 р. – XIX ст.).</p> <p>3. Колонізація Південної (Степової) України.</p> <p>4. Входження українських земель до складу Росії та Австрії за поділами Речі Посполитої.</p>					
<p>Тема 2. Україна під владою Російської та Австрійської імперій на переломі XVIII–XIX століть</p> <p>1. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської та Австрійської імперій.</p> <p>2. Національна (етнічна) і соціальна структура населення України під імперською владою Росії та Австрії.</p> <p>3. Російське самодержавство як політична система на Наддніпрянській Україні.</p> <p>4. Організація австрійської державної влади на західноукраїнських землях.</p>	<p>лекція, самостійне опрацювання</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016. 2. Верменич Я. Адміністративно-територіальний устрій України: еволюція, сучасний стан, проблеми реформування: У 2 част. К., 2009. Ч. 1. С. 248–328 [Розділ 4. Імперські форми управління Україною (XVIII – початок XX ст.)]. 3. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. К., 1996. 4. Донік О. Україна: у складі двох імперій (остання чверть XVIII – перша половина XIX ст. К., 2011. 5. Каппелер А. Росія як поліетнічна імперія: Виникнення. Історія. Розпад / Пер. з нім. Х.Назаркевич; наук. ред М.Крикун. Львів, 2005. 6. Качараба С. Етнодемографічний розвиток Галичини за умов австрійського панування. <i>Галичина: етнічна територія. Тематичний збірник статей</i> / Відп. ред. С.Макарчук. Львів, 2008. С. 116–129. 7. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. К., 2007. 8. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012. 9. Мудрий М. Австрорусинство в Галичині: спроба окреслення проблеми. <i>Вісник Львівського університету. Серія історична</i>. Львів, 2000. Вип.35– 	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації,</p> <p>2 год.;</p> <p>опрацювання тексту лекції на сайті дистанційного навчання,</p> <p>2 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)</p>	<p>другий тиждень вересня</p>
<p>Тема 2. Адміністративно-територіальний устрій та політична система Наддніпрянської України та</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>				

<p>західноукраїнських земель у кінці XVIII – першій половині XIX ст.</p> <p>1. Адміністративно-територіальний устрій Наддніпрянської України у складі Російської імперії. Російське самодержавство як політична система.</p> <p>2. Адміністративно-територіальний поділ українських земель під владою монархії Габсбургів. Організація австрійської державної влади на території Галичини, Буковини і Закарпаття.</p> <p>3. Реформи “освіченого абсолютизму” австрійських цесарів у 70–80-х рр. XVIII ст. Українське австрофільство.</p> <p>4. Етнічний (національний) і соціальний склад населення Наддніпрянщини та західноукраїнських земель.</p>		<p>36. С. 571–604.</p> <p>10. Полещук Т. Історія Росії XIX – початку XX ст. / Наук. ред. М.Г.Крикун. Львів, 2008.</p> <p>11. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. Харків, 1997.</p> <p>12. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна крізь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999.</p> <p>13. Шандра В. Генерал-губернаторства в Україні: XIX – початок XX століття. К., 2005.</p>			
<p>Тема 3. Українське національно-культурне відродження першої половини XIX ст.</p> <p>1. Ідейні витoki і зміст українського національного відродження кінця XVIII –</p>	<p>лекція, 2 год.</p>	<p>1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016.</p> <p>2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. К., 1996.</p> <p>3. Єкельчик С. Історія України. Становлення модерної нації. К., 2011.</p>	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 2 год.,</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)</p>	<p>третій тиждень вересня</p>

<p>початку ХХ ст. Методологічні дискусії у висвітленні становлення модерної української нації.</p> <p>2. Загальна періодизація українського відродження (модерного націотворення).</p> <p>3. Центри українського національно-го руху під російською та австрійською владою в кінці ХVІІІ – першій половині ХІХ ст.</p> <p>4. Народознавчі дослідження з української історії, фольклористики і мовознавства на підросійській Україні першої половини ХІХ ст.</p>		<p>4. Іванова Л.Г. Роль інтелігенції України у формуванні етносоціальної свідомості у 30-ті – 40-ві роки ХІХ ст. <i>Український історичний журнал</i>. 1991. № 8. С. 83–94.</p> <p>5. Іванова Л. Україна між Сходом і Заходом: до проблеми становлення національної ідеї в українській суспільно-політичній думці в контексті східноєвропейського розвитку (І половина ХІХ ст.). К., 2007.</p> <p>6. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: В 2-х т. К., 1994. – Т. І.</p> <p>7. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гейдела, С. Грачової. К., 2007.</p> <p>8. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гейдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012.</p> <p>9. Райківський І. Концептуальні засади українського національного відродження ХІХ століття. <i>Вісник Прикарпатського університету. Історія</i>. Івано-Франківськ, 2007. Вип. ХІІ–ХІІІ. С. 3–14; Івано-Франківськ, 2008. Вип. ХІV. С. 3–17.</p> <p>10. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини ХІХ століття. Івано-Франківськ, 2012.</p> <p>11. Райківський І. Ідея української соборності в півавстрійській Галичині (ХІХ – початок ХХ століття). Івано-Франківськ, 2016.</p> <p>12. Райківський І. Ідея соборності України в працях надніпрянських науковців кінця ХVІІІ – першої половини ХІХ ст. <i>Вісник Прикарпатського університету. Історія</i>. Івано-Франківськ, 2006. Вип. Х–ХІ. С. 3–17.</p> <p>13. Райківський І. Українське національне відродження кінця ХVІІІ – початку ХХ ст. в європейському контексті: витоки, зміст, періодизація.</p>	<p><i>індивідуальне завдання:</i></p> <p>опрацювання народознавчих праць надніпрянських авторів першої пол. ХІХ ст., 6 год.</p>		
<p>Тема 3.</p> <p>Українське національно-культурне відродження на Надніпрянській Україні кінця ХVІІІ – першої половини ХІХ ст.</p> <p>1. Витоки, зміст та етапи українського національного відродження (модерного націотворення) кінця ХVІІІ – початку ХХ ст. в європейському контексті.</p> <p>2. Фольклорно-етнографічні та мовознавчі дослідження на</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>				

<p>Надніпрянській Україні. 3. Історична наука Надніпрянщини в процесі утвердження української національної самосвідомості. 4. Роль нової української літератури в національному відродженні на східноукраїнських землях.</p>		<p>Галичина. 1999. № 3. С. 4–23. 14. Райківський І. Уявлення надніпрянських науковців про Галичину в першій половині XIX ст. <i>Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність</i>. Вип. 16: Ювілейний збірник на пошану Івана Патера. Львів, 2008. С. 127–142. 15. Сарбей В. Етапи формування української національної самосвідомості (кінець XVIII – початок XX ст.). <i>Український історичний журнал</i>. 1993. № 7–8. С. 3–16. 16. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна крізь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999.</p>			
<p>Тема 4. Українське національно-культурне відродження на західних землях України першої половини XIX ст. 1. Нова українська література Надніпрянщини в процесі національно-культурного відродження. 2. Наукова стадія в національному відродженні Галичини в перші десятиліття XIX ст. 3. Внесок “Руської трійці” в розвиток народознавства і нової української літератури. Послідовники “Трійці” в Галичині. 4. Особливості національно-культурного відродження на</p>	<p>лекція, 2 год.</p>	<p>1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016. 2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. К., 1996. 3. Зашкільняк Л. Іван Вагилевич на тлі свого часу та історіографії. <i>Багатокультурне історичне середовище Львова в XIX і XX ст.</i> / За ред. Л.Зашкільняка і Є.Матерницького. Львів – Жешув, 2006. Т. IV. С. 146–153. 4. Історія української літератури XIX ст.: У трьох томах. К., 1995. Кн. 1. 5. Каппелер А. Національний рух українців у Росії та Галичині: спроба порівняння. <i>Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність</i>. Вип. 1. К., 1992. С. 104–119. 6. Кирчів Р. Етнографічно-фольклористична діяльність “Руської трійці”. К., 1990. 7. Кирчів Р. Маркіянове сузір’я. Ті, хто пробудив, “воодушевив” і повів за собою Маркіян Шашкевич. Львів, 2012. 8. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з</p>	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 2 год., <i>індивідуальне завдання:</i> опрацювання народознавчих праць західноукраїнських авторів першої пол. XIX ст., 4 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)</p>	<p>кінець вересня</p>

Закарпатті й Буковині.		англ. Е. Гейдела, С. Грачової. К., 2007.			
<p>Тема 4. Українське національно-культурне відродження на західноукраїнських землях першої половини XIX ст.</p> <p>1. Перша хвиля національного відродження (модерного націотворення) в Галичині в 1810–1830-х рр.</p> <p>2. Діяльність “Руської трійці” – переломна подія в західноукраїнському національному русі. Послідовники “Трійці” в Галичині.</p> <p>3. Наукова стадія в національному відродженні на Буковині й Закарпатті.</p> <p>4. “Українське питання” в баченні російської та австрійської влади й громадськості.</p>	семінарське заняття, 2 год.	<p>9. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гейдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012.</p> <p>10. Орлевич І. Ставропігійський інститут у Львові (кінець XVIII – 60-і рр. XIX ст.). Львів, 2000.</p> <p>11. Орлевич І. Денис Зубрицький: штрихи до портрета історика і громадського діяча. <i>Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність</i>. Вип. 9. Львів, 2001. С. 281–299.</p> <p>12. Петраш О. “Руська трійця” (М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький та їхні літературні послідовники). 2-е вид. К., 1986.</p> <p>13. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття. Івано-Франківськ, 2012.</p> <p>14. Райківський І. Ідея української соборності в південноукраїнській Галичині (XIX – початок XX століття). Івано-Франківськ, 2016.</p> <p>15. Райківський І. Розвиток українського народознавства в Галичині у першій третині XIX ст. <i>Українознавчі студії</i>. Івано-Франківськ, 2007–2008. № 8–9. С. 278–295.</p> <p>16. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна крізь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999..</p> <p>17. Стеблій Ф. Початки українського національного руху в Галичині. <i>Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність</i>. К., 1995. Вип. 2. С. 59–70.</p> <p>18. Стеблій Ф. Предтеча “Руської Трійці”: Перемишльський культурно-освітній осередок першої половини XIX ст. Львів, 2003.</p> <p>19. Шалата М. Маркіян Шашкевич. К., 1969.</p>			
<p>Тема 5. Україна у війні Російської</p>	семінарське заняття,	1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів,	підготовка конспекту	5 б. (вибірков-	початок жовтня

<p>імперії з наполеонівською Францією (1812–1814 рр.)</p> <p>1. Україна в завойовницьких планах Наполеона I та ставлення до нього верхівки українського суспільства.</p> <p>2. Воєнні дії 1812 р. на території України. Формування козацького і земського ополчення.</p> <p>3. Українці на фронтах бойових дій та в партизанській війні проти французької армії (1812–1814 рр.).</p> <p>4. Репресії російського царизму щодо українців-учасників війни. Режим аракчєєвщини. Військові поселення.</p>	<p>2 год.</p>	<p>2016.</p> <p>2. Абаліхін Б.С. Герой-партизан 1812 р. (До 190-річчя від дня народження Є.В.Четвертака). <i>Український історичний журнал</i>. 1971. №12. С. 126–127.</p> <p>3. Абаліхін Б. Український народ у Вітчизняній війні 1812 р. К., 1962.</p> <p>4. Абаліхін Б.С. Участь народних мас України у війні: До 175-річчя Вітчизняної війни 1812 р. <i>Український історичний журнал</i>. 1987. №10. С. 61–69.</p> <p>5. Ададуrow В. “Наполеоніда” на Сході Європи: уявлення, проекти та діяльність уряду Франції щодо південно-західних окраїн Російської імперії на початку XIX століття. Львів, 2007.</p> <p>6. Ададуrow В. Львів у наполеонівську епоху. <i>Львів: місто-суспільство-культура. Зб. наукових праць</i>. Т. 3. Львів, 1999. С. 209–231.</p> <p>7. Борщак І. Наполеон і Україна. З невідомих документів із тогочасними ілюстраціями. Львів, 1937.</p> <p>8. Захарчук О. Сучасна українська історіографія про ставлення Наполеона I до південно-західних окраїн Російської імперії в 1812 р. <i>Український історичний журнал</i>. 2014. № 1. С. 169–187.</p> <p>9. Захарчук О. Україна в планах Наполеона Бонапарта. <i>Київська старовина</i>. 1995. №3. С. 73–77.</p> <p>10. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. Харків, 1997.</p> <p>11. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна крізь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999.</p> <p>12. Скрипник А.Ю. Диверсійно-розвідувальні заходи наполеонівської агентури в південно-західних губерніях Російської імперії (1806 – 1814). <i>Український історичний журнал</i>. 2015. №5. С. 103–111.</p> <p>13. Україна. Українці: Ще кілька довідок про героїв Вітчизняної війни 1812 року. <i>Україна</i>. 1994. № 4, 5.</p>	<p>семінарського заняття та візуалізованої презентації,</p> <p>2 год.,</p> <p><i>індивідуальне завдання:</i></p> <p>складання хронологічної таблиці про участь населення України у війні Російської імперії з наполеонівською Францією,</p> <p>2 год.</p>	<p>во, під час опитування на семінарі)</p>	
---	---------------	--	---	--	--

<p>Тема 5. Соціально-економічний розвиток України в першій половині XIX ст. Криза кріпосництва</p> <p>1. Сільське господарство Наддніпрянщини в умовах феодально-кріпосницької системи: загальний аналіз.</p> <p>2. Зародження капіталістичного виробництва в сільському господарстві і промисловості. Початок промислового перевороту.</p> <p>3. Внутрішня торгівля на підросійській Україні. Місце України в зовнішній торгівлі імперії.</p> <p>4. Зміни в структурі населення Наддніпрянської України.</p> <p>5. Соціально-економічне становище західноукраїнських земель у складі Габсбурзької монархії (до 1848 р.).</p>	<p>лекція, 2 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016. 2. Господарство України в XIX – на початку XX ст. <i>У кн.</i>: Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. Економічна історія України і світу: Підручник. К., 1999. С. 463–595. 3. Господарство України в XIX – на початку XX ст. <i>Україна і світ</i>. К., 1994. С. 233–295. 4. Гордуновський О.М. Розвиток промислового виробництва у поміщицьких господарствах Правобережної України першої половини XIX ст. <i>Український історичний журнал</i>. 2000. № 1. С. 61–71. 5. Гуржій І. Зародження робітничого класу України (кінець XVIII – перша половина XIX ст.). К., 1958. 6. Гуржій І. Розвиток товарного виробництва і торгівлі на Україні. (3 XVIII ст. до 1861 р.). К., 1962. 7. Гуржій І. Розклад феодально-кріпосницької системи в сільському господарстві України першої половини XIX ст. К., 1954. 8. Донік О.М. Купецтво як стан в Україні (XIX ст.). <i>Український історичний журнал</i>. 2006. № 3. С. 16–42. 9. Задорожний В. Товарне виробництво і торгівля на західноукраїнських землях (кінець XVIII – перша половина XIX ст.). Львів, 1989. 10. Історія українського селянства: Нариси в 2-х томах / Відп. ред. В.А.Смолій. К., 2006. Т. 1. С. 311–354. (розділ 7). 11. Мельник Л.Г. Міста України за всеросійським переписом 1840 р. <i>Український історичний журнал</i>. 1989. № 12. С. 49–56. 12. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. Харків, 1997. 13. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна крізь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999. 	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 2 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)</p>	<p>другий тиждень жовтня</p>
<p>Тема 6. Соціально-економічний розвиток України в умовах кріпосницьких відносин першої половини XIX ст.</p> <p>1. Особливості феодально-кріпосницької системи на Наддніпрянській Україні.</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>				

<p>Зародження ринкових елементів у сільському господарстві.</p> <p>2. Початок промислового перевороту. Розвиток капіталізму в промисловості.</p> <p>3. Міста і торгівля Наддніпрянщини в умовах становлення ринкових відносин.</p> <p>4. Формування нових соціальних груп та зміни в структурі населення Наддніпрянської України.</p> <p>5. Соціально-економічне становище українських регіонів у складі Габсбурзької монархії (до 1848 р.).</p> <p>6. Масова антикріпосницька боротьба на Наддніпрянщині та західноукраїнських землях. Легендарні селянські ватажки. Устим Кармелюк.</p>		<p>14. Стеблій Ф. Боротьба селян Східної Галичини проти феодального гніту в першій половині XIX ст. К., 1961.</p> <p>15. Устим Кармелюк. <i>У кн.</i>: Котляр М., Смолій В. Історія в життєписах. К., 1994. С. 302–309.</p>			
<p>Тема 6. Громадська опозиція російському царизму на Наддніпрянській Україні першої третини XIX ст.</p> <p>1. Історичні передумови формування опозиційних рухів проти царизму і кріпосництва в Росії.</p> <p>2. Масонство як релігійно-</p>	<p>лекція, самостійне опрацювання</p>	<p>1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016.</p> <p>2. Бовуа Д. Російська влада та польська шляхта в Україні / Пер. з франц. З.Борисюк. Львів, 2003.</p> <p>3. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. К., 1996.</p> <p>4. Іванова Л. Україна між Сходом і Заходом: до проблеми становлення національної ідеї в українській</p>	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 2 год.; опрацювання тексту лекції на</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)</p>	<p>третій тиждень жовтня</p>

<p>етичний рух. Масонські ложі в Україні. “Малоросійське товариство”.</p> <p>3. Таємні антисамодержавні організації у військах Російської імперії: заснування, програмні вимоги, діяльність.</p> <p>4. Повстанці-декабристи та Україна. Історичне значення декабристського руху.</p> <p>5. Польський визвольний рух на Правобережній Україні в 1830-х рр.</p>		<p>суспільно-політичний думці в контексті східноєвропейського розвитку (I половина XIX ст.). К., 2007.</p> <p>5. Казмирчук Г.Д., Латиш Ю.В. Рух декабристів: дискусійні питання та спроба їх розв’язання (до 180-річчя повстання). <i>Український історичний журнал</i>. 2005. № 6. С. 50–65.</p> <p>6. Калугін Ю. Декабристи на Україні. К., 1971.</p> <p>7. Коляда І., Куриленко О. Вожді декабристів в Україні: Павло Пестель, Сергій Муравйов-Апостол (історичні есе). <i>Історія в школі</i>. 2006. № 2. С. 16–20.</p> <p>8. Коляда І. Повстання чернігівського полку (1825–1826 рр.): погляд через два століття. <i>Історія в школі</i>. 2006. № 1. С. 7–12.</p>	<p>сайті дистанційного навчання, 2 год., <i>індивідуальне завдання:</i> опрацювання джерел з історії декабристського руху, 2 год.</p>		
<p>Тема 7. Громадська опозиція російському царизму на Україні в другій половині 1810–1830-х рр.</p> <p>1. Опозиційність масонських лож. “Малоросійське товариство”.</p> <p>2. Опозиційна та революційна діяльність декабристів на Україні.</p> <p>3. Польський визвольний рух на Правобережній Україні. Листопадове 1830 р. повстання.</p> <p>4. “Українське питання” в діяльності опозиційних та революційних організацій на Україні.</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>	<p>9. Крижанівська О. Масонство в Україні в другій половині XVIII–XIX ст. <i>Історія в школах України</i>. 1997. № 1. С. 2–4.</p> <p>10. Крижановська О. Таємні організації в Україні. Масонський рух у XVIII – на початку XX ст. К., 1998.</p> <p>11. Крижановська О. Таємні організації: масонський рух в Україні. К., 2009. (Сер. “Невідома Україна”).</p> <p>12. Лисенко М. Декабристський рух на Україні. К., 1954.</p> <p>13. Лисенко М. Повстання Чернігівського полку. К., 1956.</p> <p>14. Масонство. <i>Енциклопедія українознавства. Словникова частина</i>. Перевид. в Україні. Львів, 1994. Т. 4. С. 1486–1488.</p> <p>15. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. Харків, 1997.</p> <p>16. Римаренко І. Виникнення і формування масонства в Україні. <i>Історичний журнал</i>. 2005. № 4. С. 71–76.</p> <p>17. Савичев М. Первые благовестители свободы. (О деятельности декабристов на Украине). К., 1990.</p> <p>18. Сарбей В. Національне відродження України.</p>			

		Україна крізь віки. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999. 19. Сергієнко Г. Декабристи та їх революційні традиції на Україні. К., 1975.			
Тема 7. Кирило-Методіївське братство – перша українська тасмна політична організація 1. Огляд джерел і літератури з історії кирило-методіївців. 2. Історичні передумови політизації українського національно-го руху. 3. Утворення Кирило-Методіївського братства, склад його учасників. 4. Основні програмні документи і практична діяльність кирило-методіївців. 5. Тарас Шевченко і Кирило-Методіївське братство. 6. Арешти, суд і розправа царизму над кирило-методіївцями. Історичне значення товариства.	лекція, 2 год.	1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016. 2. Возняк М. Кирило-Методіївське Братство. Львів, 1921. 3. Гончарук П. Провісники української ідеї (до 160-річчя Кирило-Методіївського товариства). <i>Київська старовина</i> . 2006. № 1. С. 3–31. 4. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. К., 1996. 5. Грушевський М. В сімдесяти роковини Кирило-Методіївської справи. <i>Український історик</i> . 1984. № 1–4. С. 219–225. (Грушевський М.С. Твори: у 50 т. / Редкол.: П. Сохань (голов. ред.), Я. Дашкевич, І. Гирич та ін. Львів, 2007. Т. 4. Кн. 1. С. 51–55). 6. Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу. 3-є вид. К., 2006. 7. Козак С. Концепція слов'янської федерації у програмі Кирило-Методіївського братства. <i>Золоті ворота</i> . 1992. Вип. 2. С. 72–83. 8. Райківський І. Тарас Шевченко і Галичина (XIX – початок XX ст.). <i>Прикарпатський вісник НТШ. Слово</i> . Івано-Франківськ, 2013. Вип. 2 (22). С. 85–101.	підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 2 год. , <i>індивідуальне завдання:</i> опрацювання джерел з історії кирило-методіївців, 2 год.	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	кінець жовтня
Тема 8. Початок політизації українського національного руху. Кирило-Методіївське братство (1846–1847 рр.) 1. Історичні передумови і чинники політизації українського національного	семінарське заняття, 2 год.	10. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. Харків, 1997. 11. Сарбей В. Апостоли народної свободи (до 150-річчя Кирило-Методіївського товариства). <i>Слов'янське віче</i> . 1996. № 3. С. 134–139. 12. Сарбей В. Зачинателі політичної боротьби за українську державність і слов'янську єдність (До 150-річчя створення та діяльності Кирило-Методіївського товариства). <i>Історія України</i> . 1996. № 1. С. 1–4.			

<p>руху.</p> <p>2. Утворення і склад Кирило-Мефодіївського братства. Аналіз програмних документів.</p> <p>3. Практична діяльність кирило-мефодіївців і репресії проти них царизму. Історичне значення товариства.</p> <p>4. Тарас Шевченко та його роль в українському національному русі.</p>		<p>13. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна крізь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999.</p> <p>14. Сергієнко Г.Я. Кирило-Мефодіївське товариство: утвердження ідеї національного відродження України в слов'янському світі. <i>Український історичний журнал</i>. 1996. № 1. С. 14–28.</p> <p>15. Сергієнко Г. Т.Г.Шевченко і Кирило-Мефодіївське товариство. К., 1983.</p> <p>16. Сергієнко Г. Яскрава сторінка визвольного руху (До 125-річчя Кирило-Мефодіївського товариства). – К., 1971.</p>			
<p>Тема 8. Україна в європейській демократичній революції 1848–1849 рр.</p> <p>1. Ідейні передумови революційної “весни народів” у Галичині.</p> <p>2. Утворення і діяльність Головної руської ради – першої політичної організації українців Галичини.</p> <p>3. Загострення польсько-українських політичних взаємин у Галичині в 1848 р. “Руський собор”.</p> <p>4. Успіхи галицьких українців у культурно-освітній діяльності періоду “весни народів”.</p> <p>5. Листопадове 1848 р.</p>	<p>лекція, 2 год.</p>	<p>1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016.</p> <p>2. Богачевська М. 1848 рік у Східній Галичині. <i>Сучасність</i>. Мюнхен, 1964. №6. С. 98–108.</p> <p>3. Гречило А. відродження українських національних символів у Галичині в 1848 р. <i>Знак. Вісник Українського геральдичного товариства</i>. Львів, 1998. №16 (червень). С. 1–2.</p> <p>4. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. К., 1996.</p> <p>5. Дашкевич Я. “Весна народів” 1848 року та її передісторія в Україні. <i>Вісник Львівської комерційної академії. Серія – гуманітарні науки</i>. Вип. 3. Львів, 2000. С. 5–13.</p> <p>6. Добржанський О. Національний рух українців Буковини другої половини XIX – початку XX ст. Чернівці, 1999.</p> <p>7. Іванова Л. Україна між Сходом і Заходом: до проблеми становлення національної ідеї в українській суспільно-політичній думці в контексті східноєвропейського розвитку (I половина XIX ст.).</p>	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 2 год., <i>індивідуальне завдання:</i> опрацювання джерел з історії Головної руської ради, 2 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)</p>	<p>початок листопада</p>

<p>збройне повстання у Львові. Наступ урядової реакції. 6. Піднесення селянського руху і скасування панщини на західноукраїнських землях. 7. Наддніпрянська Україна в умовах Європейської демократичної революції. 8. Особливості національного руху на Буковині і Закарпатті в 1848–1849 рр. Історичне значення революції в Галичині.</p>		<p>К., 2007. 8. Історія України в особах: XIX–XX ст. К., 1995. С. 53–58. (<i>Лук'ян Кобилиця</i>). 9. Криль М. Питання національної самобутності українців Галичини на Слов'янському з'їзді 1848 р. у Празі. <i>Славістичні студії</i>. Т. 1. Матеріали V-го славістичного колоквиуму (Львів, 14–16 травня 1996 р.). Львів, 1997. С. 132–138. 10. Пилипчук Р. Український аматорський театр у Коломиї (1848–1850). <i>Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність</i>. Вип. 9. Львів, 2001. С. 238–253. 11. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття. Івано-Франківськ, 2012.</p>			
<p>Тема 9. Україна в період європейської “весни народів” 1848–1849 рр. 1. Ідейні передумови революції 1848 р. 2. Політичне відродження галицьких русинів-українців у 1848 р. та польсько-українська конфронтація. Головна руська рада. “Руський собор”. 3. Здобутки галичан у культурно-освітній діяльності періоду “весни народів”. Пробудження національної свідомості на Буковині й Закарпатті. 4. Селянський рух і скасування панщини на</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>	<p>12. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна крізь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999. 13. Стеблій Ф. “Весна народів”. <i>Історико-культурні та краєзнавчі нариси. Львівщина</i>. Львів, 1998. С. 165–182. 14. Турій О. Українське духовенство і національно-політична боротьба в Галичині під час революції 1848–1849 років. <i>Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність</i>. Вип. 9. Львів, 2001. С. 159–180. 15. Франко І. Панщина та її скасування 1848 р. в Галичині. <i>Збір. творів у 50-ти т.</i> К., 1986. Т. 47. С. 7–122.</p>			

західноукраїнських землях. 5. Європейська революція та підвладна Російській імперії Наддніпрянська Україна.					
<p>Тема 10. Кримська (Східна) війна 1853–1856 рр. та Україна</p> <p>1. Передумови, привід і початок війни. Напад англо-французького флоту на Одесу. 2. Воєнні дії в Криму та оборона Севастополя. Поразка Російської імперії. 3. Піднесення антикріпосницького руху під час Кримської війни.</p>	семінарське заняття, 2 год.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016. 2. Волковинський В., Реєнт О. Україна у Кримській війні 1853–1856 рр. (до 150-річчя Східної війни). К., 2006. 3. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. К., 1996. 4. Гуржій І. Селянський рух на Україні в 1856 р. К., 1956. 5. Кожекін А. Севастополь 1854–1855 рр. – чия слава? <i>Український історичний журнал</i>. 1995. №3. С. 153–154. 6. Кримська війна 1853–1856 рр. та Україна // http://www.litopys.com.ua/encyclopedia/krimaska-v-yna-1853-1856-rr-ta-ukra-na/krimaska-v-yna-1853-1856-rr-ta-ukra-na-3/ 7. Кульчицький С. Кримська війна 1853–1856, Східна війна 1853–1856. <i>Енциклопедія історії України</i>: Т. 5: Кон - Кю / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. К., 2008. 8. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. Харків, 1997. 9. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна крізь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999. 10. Соколюк С. Українці у Кримській (Східній) війні 1853–1856 років. <i>Воєнна історія</i>. – 2009. – № 2 (44). 11. Токарецький-Карашевич І. Велика річниця (Кримська війна 1853–1856 рр.). <i>Визвольний шлях</i>. Лондон, 1954. Кн. 12. С. 53–61; 1955. Кн. 1. С. 24–29. 	підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 2 год. , <i>індивідуальне завдання</i> : складання хронологічної таблиці про участь населення України в Кримській війні, 2 год.	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	другий тиждень листопада
Тема 11.	семінарське	1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О.	підготовка	5 б.	кінець

<p>Українська культура в першій половині XIX ст. 1. Загальна характеристика розвитку української культури. Стан освіти і науки. 2. Музичне, театральне й образотворче мистецтво. 3. Традиційно-побутова культура і звичаї українського народу.</p>	<p>заняття, самостійне опрацювання</p>	<p>Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016. 2. Затенацький Я. Українське мистецтво першої половини XIX ст. К., 1965. 3. Історія української культури: у 5 т. Т. 4, кн. 1: Українська культура першої половини XIX століття / ред. кол. Г.А. Скрипник (гол. ред.) [та ін.]. К., 2008. 4. Історія української літератури XIX ст.: У 3-х книгах / за ред. М.Т. Яценка. К., 1995. Кн. 1. 5. Історія Української РСР: у 8 т., 10 кн. Т. 3: Україна в період розкладу і кризи феодално-кріпосницької системи. Скасування кріпосного права і розвиток капіталізму (XIX ст.) / відп. ред. А. Г. Шевелєв. К., 1978. 6. Кондратюк К. Портрети видатних українських митців XIX – початку XX ст. Львів, 1995. 7. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. К., 2007. 8. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012. 9. Попович М. Нарис історії культури України. К., 1998. 10. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. Харків, 1997. 11. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна крізь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999. 12. Степовик Д. Українське мистецтво першої половини XIX століття. К., 1982.</p>	<p>конспекту та візуалізованої презентації, 6 год.</p>	<p>(вибірково, під час колоквиуму та контрольного тестування)</p>	<p>листопада</p>
<p>Тема 12. Україна XIX століття в уявленнях чужинців 1. Німецькі мандрівники і вчені про Україну (Йоганн Крістіан фон Енгель, Йоганн</p>	<p>семінарське заняття, самостійне опрацювання</p>	<p>1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016. 2. Ададуров В. “Наполеоніда” на Сході Європи: уявлення, проекти та діяльність уряду Франції щодо південно-західних окраїн Російської імперії на</p>	<p>підготовка конспекту та візуалізованої презентації, 6 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час колоквиуму та контрольного тес-</p>	

<p><i>Георг Коль Йоганн Генрих Блазіус, Август Гакстгаузен, Едуард Гартман та ін.).</i></p> <p>2. Французькі зацікавлення Україною (<i>Вольтер, Жан-Бенуа Шерер, Проспер Меріме, Каміль Делямар та ін.).</i></p> <p>3. Україна очима англійців (<i>Джозеф Маршалл, Вільям Кокс, Едвард Даніель Кларк, Джордж Раффалович, Роберт Вільям Сітон-Вотсон та ін.).</i></p> <p>4. Російська громадськість про Україну (Малоросію). Погляди науковців і громадських діячів у Росії на Галичину (<i>Петро Кеппен, Михайло Погодін, Василь Кельсієв, Михайло Раєвський та ін.).</i></p>		<p>початку XIX століття. Львів, 2007.</p> <p>3. Брицький П., Бочан П. Німці, французи і англійці про Україну та український народ у XVIII–XIX століттях. Чернівці, 2011.</p> <p>4. Вулф Л. Винайдення Східної Європи. Мапа цивілізації у свідомості епохи Просвітництва / Пер. з англ. Х.Назаркевич; наук. ред. М.Мудрий. Львів, 2015.</p> <p>5. Вьоллер Б. Галичина як проблема географічної інтеграції: місце коронного краю на ментальних картах у німецькій та австрійській географії XIX – початку XX ст. <i>Ейдос: Альманах теорії та історії історичної науки</i>. К., 2011–2012. Вип. 6. С. 269–287.</p> <p>6. Захарчук О. Сучасна українська історіографія про ставлення Наполеона I до південно-західних окраїн Російської імперії в 1812 р. <i>Український історичний журнал</i>. 2014. № 1. С. 169–187.</p> <p>7. Із австрійсько-німецької україніки 18–19 століть / Упоряд., пер., комент. Б.Гавришкова. Львів, 2008.</p> <p>8. Кураєв О. Український чинник у системі політичних інтересів Відня та Берліна (1843–1914). <i>Український історичний журнал</i>. 2006. № 1. С. 43–61.</p> <p>9. Луняк Є. “Історія козаків” Шарля-Луї Лезюра (1814) в контексті козацьких зацікавлень у наполеонівській Франції. <i>Проблеми історії України XIX – початку XX ст.</i> К., 2013. Вип. 21. С. 234–250.</p> <p>10. Панчук І. Історія України очима іноземців: Довідник-хрестоматія. Тернопіль, 2011.</p> <p>11. Січинський В. Чужинці про Україну. К., 2011. (6 розділ).</p> <p>12. Сухий О. Від русофільства до москвофільства (російський чинник у громадській думці та суспільно-політичному житті галицьких українців у XIX столітті). Львів, 2003.</p> <p>13. Швагуляк М. “Східна криза” і зовнішньополітичні</p>		вання)	
---	--	--	--	--------	--

		альтернативи Пруссії: українські “пунктири” (1853–1854). <i>У кн.: Швагуляк М. Історичні студії: Українці на роздоріжжях та крутих поворотах історії (друга половина XIX – перша половина XX ст.). Львів, 2013. С. 594–642.</i>			
<p>Тема 13. Повсякденне життя населення України в XIX столітті 1. Історія повсякдення як науковий підхід для вдосконалення досліджень історії України XIX – початку XX ст. 2. Світогляд і соціальна поведінка українських селян. 3. Повсякденне життя української світської і духовної інтелігенції. 4. Особливості повсякдення міських жителів України.</p>	<p>семінарське заняття, самостійне опрацювання</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016. 2. Баран О. Матеріальне становище галицького сільського духовенства наприкінці XIX – 30-х рр. XX ст. <i>Вісник Прикарпатського університету. Серія: Історія.</i> 2009. Вип. XV. С. 44–54. 3. Баран О. Українська сільська інтелігенція Галичини (кінець XIX ст. – 1939 р.): спроби ідентифікації. <i>Галичина.</i> 2005. № 11. С. 307–313. 4. Вільшанська О. Повсякденне життя міст України кін. XIX – початку XX ст.: європейські впливи та українські національні особливості. К., 2009. 5. Ганусин О. Матеріально-побутове становище галицької творчої інтелігенції на зламі XIX–XX століть. <i>Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія.</i> Тернопіль, 2013. Вип. 1. Част. 1. С. 20–25. 6. Ганусин О. Повсякденне життя української інтелігенції Галичини в другій половині XIX – на початку XX століття. Дис. на здобуття наук. ступеня ... канд. іст. наук. Львів, 2018. 7. Ганусин О. Формування української інтелігенції Галичини у другій половині XIX – на початку XX століття: соціальне походження та родинне виховання. <i>Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія.</i> Тернопіль, 2017. Вип. 2. Част. 1. С. 64–72. 8. Дрогобицька О. Роль галицької сільської інтелігенції у розбудові місцевої системи охорони здоров'я (кінець XIX – 30-ті рр. XX ст.). <i>Вісник Прикарпатського університету. Історія.</i> 2013. Вип. 23–24. С. 64–71. 	<p>підготовка конспекту та візуалізованої презентації, проблемне питання: порівняйте повсякденне життя населення України і сучасне, в чому бачите переваги, що варто запозичити з минулого в наш час?, 6 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, на колоковіумі)</p>	

	<p>9. Дрогобицька О. Традиція і модерн: Побут української сільської інтелігенції Галичини (кінець XIX – 30-ті рр. XX ст.). Івано-Франківськ, 2014.</p> <p>10. Кизченко В. Культурний облик пролетариата України в період імперіалізму. К., 1990.</p> <p>11. Коляструк О. Історія повсякденності як об'єкт історичного дослідження: історіографічний і методологічний аспекти. Харків, 2008.</p> <p>12. Коляструк О. Предмет історії повсякденності: історіографічний огляд його становлення у зарубіжній та вітчизняній історичній науці. <i>Український історичний журнал</i>. 2007. № 1. С. 174–184.</p> <p>13. Лазаренко В., Крохмаль С. Від роду до роду: Громадське життя і побут українського селянства у другій половині XIX ст. Черкаси, 2004.</p> <p>14. Молчанов В. Житєвий рівень міського населення Правобережної України (1900–1914 рр.). К., 2005.</p> <p>15. Петрова І. Повсякденне життя українських селян за матеріалами військово-топографічних описів XIX ст. <i>Краєзнавство</i>. 2010. № 3. С. 123–131.</p> <p>16. Прищепа О. Міста Волині у другій половині XIX – на початку XX ст. Рівне, 2010.</p> <p>17. Поріцький А. Побут сільськогосподарських робітників України в період капіталізму. К., 1964.</p> <p>18. Присяжнюк Ю. Українське селянство Наддніпрянської України: соціоментальна історія другої половини XIX – початку XX ст. Черкаси, 2007.</p> <p>19. Присяжнюк Ю. Українське селянство XIX–XX ст.: еволюція, ментальність, традиціоналізм. Черкаси, 2002.</p> <p>20. Шандра В., Крижанівська О., Вільшанська О. Історія повсякдення як науковий підхід для вдосконалення досліджень історії України XIX – початку XX століття. <i>Проблеми історії України XIX – початку XX ст.</i> К., 2006. – № 11. – С. 28–39.</p> <p>21. Чорний Д. Повсякденне життя міст України на початку XX ст. (за матеріалами анкет міст Російської імперії 1904–1910 рр.). <i>Вісник Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна. Серія: історія</i>. Харків, 2011. № 982, вип. 44. С. 114–120.</p>			
--	--	--	--	--

		22. Чорний Д. По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України (кінець XIX – початок XX ст.). Харків, 2007.			
Контрольне тестування	Історія України кінця XVIII – першої половини XIX ст. Готується на основі питань, що розглядаються на лекційних і семінарських заняттях. Проводиться в системі дистанційного навчання ПНУ.				
Модуль 2. Історія України другої половини XIX – початку XX ст.					
Тема 1.2. Скасування кріпацтва та буржуазні реформи 1860–1870-х рр. на підросійській Україні 1. Причини і передумови скасування кріпосного права. 2. Маніфест 19 лютого 1861 р., Загальне Положення про селян та викуп садиб і польових угідь. 3. Місцеві положення для: а) степових губерній; б) лівобережних губерній; в) губерній Правобережжя України. 4. Піднесення селянського руху в 1861 р. 5. Ліберальні реформи 1860–1870-х років: земська, міська і судова. 6. Загальна оцінка і значення реформ.	лекція, самостійне опрацювання	1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016. 2. Литвак Б. Переворот 1861 г. в России: почему не реализовалась реформаторская инициатива. М., 1991. 3. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гейдела, С. Грачової. К., 2007. 4. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гейдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012. 5. Реєнт О. До проблеми скасування кріпосного права 1861 р. <i>Український історичний журнал</i> . 2011 №1. С. 34–51. 6. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). К., 2003. 7. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. Харків, 1997. 8. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна крізь віки</i> . У 15-ти т. Т. 9. К., 1999. 9. Теплицький В.П. Реформа 1861 р. і аграрні відносини на Україні (60–90-ті роки XIX ст.). К., 1959. 10. Теплицький В. Реформа 1861 р. і аграрні відносини на Україні (60–90-ті роки XIX ст.). К., 1959. 11. Шевченко В.М. Скасування кріпосного права у 1861 році: спроба нетрадиційного аналізу. К., 2008.	конспект лекції або самостійне опрацювання питань студентами, 2 год., проблемне питання у формі таблиці: умови ліквідації кріпацтва в Росії та Австрії: порівняльний аспект, 2 год.	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	
Тема 2.2. Промисловий переворот і становлення капіталізму на підросійській	лекція, 2 год.	1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. – Львів, 2016.	підготовка конспекту семінарського	5 б. (вибірково, під час	

<p>Україні в другій половині XIX ст.</p> <p>1. Загальна характеристика промислового перевороту на підросійській Україні.</p> <p>2. Транспорт як провідник модернізації економіки.</p> <p>3. Промисловість.</p> <p>4. Стан сільського господарства.</p> <p>5. Зростання міст.</p> <p>6. Торгівля.</p> <p>7. Соціальні зміни.</p>		<p>2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. К., 1996.</p> <p>3. Гуржій О. Україна в системі всеросійського ринку 60–90-х років XIX ст. К., 1968.</p> <p>4. Кругляк Б. Торговельна буржуазія в Україні (90-і роки XIX ст. – 1914 р.). <i>Український історичний журнал</i>. 1994. № 6. С. 72–80.</p> <p>5. Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. Економічна історія України і світу. К., 1999. (розділ “Господарство України в XIX – на початку XX ст.”).</p> <p>6. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гейдела, С. Грачової. К., 2007.</p> <p>7. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гейдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012.</p> <p>8. Мельник Л. Деякі аспекти промислового перевороту в Донецькому басейні у 60–90-х роках XIX ст. <i>Український історичний журнал</i>. 1980. №7. С. 86–94.</p> <p>9. Ресент О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). К., 2003.</p> <p>10. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. Харків, 1997.</p> <p>11. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна кризь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999.</p> <p>12. Теплицький В.П. Реформа 1861 р. і аграрні відносини на Україні (60–90-ті роки XIX ст.). К., 1959.</p> <p>13. Якименко М. Становлення селянського (фермерського) господарства в Україні після скасування кріпосного права (1861–1918 рр.). <i>Український історичний журнал</i>. 1996. №1. С. 3–14.</p>	<p>заняття та візуалізованої презентації,</p> <p>2 год.,</p> <p><i>індивідуальне завдання:</i></p> <p>підготовка реферату про українських підприємців-меценатів,</p> <p>2 год.</p>	<p>опитування на семінарі)</p>	
<p>Тема 1.2. Соціально-економічний розвиток України в другій половині XIX ст. Індустріалізація господарства. Част. 1</p> <p>1. Історичні передумови скасування кріпацтва. Законодавчі акти аграрної реформи 1861 р. та особливості проведення її в Україні.</p> <p>2. Реформи адміністративно-політичного управління 1860–1870-х рр. (судова, земська, міська, військова, фінансова, освітня, цензурна), їх вплив на соціально-економічне і політичне становище України.</p> <p>3. Розвиток фабрично-</p>	<p>семінарське заняття,</p> <p>2 год.</p>				

<p>заводської промисловості на Наддніпрянській Україні в 60–90-х рр. XIX ст. Залізничне будівництво.</p> <p>4. Капіталістична еволюція сільського господарства Наддніпрянщини в пореформений період.</p>					
<p>Тема 3.2. Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель під владою Австро-Угорщини в другій половині XIX ст.</p> <p>1. Розвиток фабрично-заводської промисловості.</p> <p>2. Капіталістична еволюція сільського господарства. Початок масової еміграції селян.</p> <p>3. Транспорт, міста і торгівля.</p> <p>4. Зміни в структурі населення.</p>	<p>лекція, самостійне опрацювання</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016. 2. Ботушанський В. Сільське господарство Буковини (друга половина XIX – початок XX ст.). Чернівці, 2000. 3. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. К., 1996. 4. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. К., 2007. 5. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012. 6. Присяжнюк Ю., Горенко Л. Ринкова еволюція аграрних відносин в Україні (друга половина XIX ст. – 1905 р.). <i>Український історичний журнал</i>. 2000. №5. С. 88–97. 	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації,</p> <p>2 год.,</p> <p>Проблемне питання: порівняти особливості промислового перевороту в Галичині та</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)</p>	
<p>Тема 2.2. Соціально-економічний розвиток України в другій половині XIX ст. Індустріалізація господарства. Част. 2</p> <p>1. Міста і торгівля підросійської України в 60–90-х рр. XIX ст.</p> <p>2. Зростання населення</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 7. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). К., 2003. 8. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. Харків, 1997. 9. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна кризь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999. 10. Савчук Б. Корчма: алкогольна політика і рух тверезості в Західній Україні у XIX – 30-х роках XX ст. Івано-Франківськ, 2001. 11. Свежинський П. Аграрні відносини на Західній Україні в кінці XIX – на початку XX ст. Львів, 1966. 12. Сьомочкін І. Народження індустріальної ери. 	<p>Наддніпрянській Україні, <i>індивідуальне завдання:</i> підготовка реферату про українську еміграцію з Галичини,</p>		

<p>Наддніпрянщини і зміни в його соціальній та національній (етнічній) структурі.</p> <p>3. Капіталістичний розвиток західноукраїнських земель у другій половині XIX ст. (промисловість, сільське господарство, міста, торгівля і транспорт).</p> <p>4. Соціальна боротьба проти залишків кріпосництва і капіталістичної експлуатації на Наддніпрянщині (у складі Російської імперії) та західноукраїнських землях (під владою Австро-Угорської імперії).</p>		<p><i>Історико-культурні та краєзнавчі нариси: Львівщина.</i> Львів, 1998. С. 183–204.</p> <p>13. Шандра В., Аркуша О. Україна в XIX столітті: людиність та імперії / НАН України, Інститут історії України. Київ, 2022.</p> <p>14. Шандра В., Аркуша О. Україна в XIX столітті: доба модернізації / НАН України, Інститут історії України. Київ, 2022.</p> <p>15. Яцкевич С. Становище робітничого класу Галичини в період капіталізму (1848–1900). К., 1958.</p>	<p>Буковини і Закарпаття в кінці XIX – на початку XX ст., 4 год.</p>		
---	--	--	---	--	--

<p>Тема 4.2. Український національний рух на підросійській Україні в 1850–1880-х рр. Част. 1</p> <p>1. Передумови і створення українських гуртків-громад на Наддніпрянщині в кінці 1850-х – на початку 1860-х рр. Хлопоманство.</p> <p>2. Антиукраїнські репресії царизму. Валуєвський циркуляр 1863 р.</p> <p>3. Активізація українського громадівського руху в 1870-х рр. “Старі” й “молоді” громади.</p> <p>4. Емський указ 1876 р. Посилення урядових репресій проти українства.</p> <p>Тема 5.2. Український національний рух на підросійській Україні в 1850–1880-х рр. Част. 2</p> <p>1. Особливості просвітницької роботи наддніпрянських громадівців-українофілів у кінці 1870-х – в 1880-х рр.</p> <p>2. Діяльність українських громадівців за кордоном. М. Драгоманов та його “жєневський гурток”.</p> <p>3. Західноукраїнські землі</p>	<p>лекція, 2 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Антонович М. З історії громад на рубежі 1850–1860-х років. <i>Київська старовина</i>. 1998. № 2. С. 28–49. 2. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016. 3. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. К., 1996. 4. Венгерська В. Інтелектуали в XIX ст.: феномен множинних лояльностей. <i>Інтелігенція і влада. Серія: Історія</i>. Одеса, 2011. Вип. 21. С. 17–27. 5. Єсельчик С. Історія України. Становлення модерної нації. К., 2011. 6. Єсельчик С. Українофіли. Світ українських патріотів другої половини XIX століття. К., 2010. 7. Замлинський В., Палієнко М. Журнал “Киевская старина” під царською цензурою. <i>Український історичний журнал</i>. 1993. № 10. С. 62–76. 8. Зашкільняк Л. Михайло Драгоманов, соціалізм і польський соціалістичний рух. <i>Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність</i>. Вип. 9: Ювілейний збірник на пошану Ф. Стебля. Львів, 2001. С. 420–436. 9. Іванова Л., Іванченко Р. Громадівський рух 60-х рр. XIX ст. в Україні: проблеми, ідеологія. К., 1999. 10. Іванова Л., Іванченко Р. Суспільно-політичний рух 60-х рр. XIX ст. в Україні: до проблеми становлення ідеології. К., 2000. 11. Історія української культури: у 5 т. – Т. 4, кн. 2: Українська культура другої половини XIX століття / ред. кол. Г. А. Скрипник (гол. ред.) [та ін.]. К., 2005. 12. Історія української літератури. XIX століття / за ред. М. Яценка: у 3 кн. К., 1996. Кн. 2: 40-ві – 60-ті роки XIX ст. 384 с.; 1997. Кн. 3: 70–90-ті роки XIX ст. 13. Катренко А. Національно-культурна та 	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 2 год., <i>індивідуальне завдання:</i> опрацювання джерел з історії українського національного руху на Наддніпрянщині в 1850–1880-х рр., 4 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)</p>	<p>середина березня</p>
---	---------------------------	--	--	---	-------------------------

<p>(Галичина, Буковина і Закарпаття) в діяльності українських громадівців Наддніпрянщини.</p>		<p>політична діяльність Київської громади (60–90-і рр. XIX ст.). К., 2003.</p> <p>14. Катренко А. Одеська громада 70–90-х років XIX ст. <i>Київська старовина</i>. К., 1998. № 2. С. 84–95.</p> <p>15. Колесник М. Історичне товариство Нестора-літописця та його вклад у розвиток історичної науки в Україні. <i>Український історичний журнал</i>. 1995. № 5. С. 28–37.</p> <p>16. Круглашов А. Драма інтелектуала: політичні ідеї Михайла Драгоманова. Чернівці, 2000; 2-ге вид. Чернівці, 2001.</p> <p>17. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: В 2-х т. К., 1994. Т. I.</p> <p>18. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. К., 2007.</p> <p>19. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012.</p> <p>20. Міллер О. Емський указ. <i>Україна модерна</i>. Львів, 2000. Ч. 4–5. С. 9–49.</p> <p>21. Наріжний С. Історичне товариство Нестора літописця в Києві. <i>Український історик</i>. 1976. № 1–4. С. 56–71.</p> <p>22. Палієнко М. “Кієвская старина” у громадському та науковому житті України (кінець XIX – початок XX ст.). К., 2005.</p> <p>23. Палієнко М. Київська стара громада у суспільному та науковому житті України (Друга половина XIX – початок XX ст.). <i>Київська старовина</i>. К., 1998. № 2. С. 49–84.</p> <p>24. Побірченко Н. Короткий біографічний словник членів Київської Старої громади (друга половина XIX – початок XX ст.). К., 1999.</p> <p>25. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття.</p>			
---	--	---	--	--	--

<p>Тема 3.2. Український національно-культурний рух на Наддніпрянській Україні в 1850–1880-х рр.</p> <p>1. Українські гуртки-громади в кінці 1850-х – 1870-х рр.: структура, ідейні основи, діяльність.</p> <p>2. Репресивні заходи російського царизму щодо українства. Емський акт 1786 р.</p> <p>3. Культурницько-аполітична діяльність наддніпрянських громадівців-українофілів у кінці 1870-х – в 1880-х рр.</p> <p>4. “Громадівський соціалізм”. Діяльність М. Драгоманова та його прихильників за кордоном.</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>	<p>Івано-Франківськ, 2012.</p> <p>26. Райківський І. Ідея української соборності в підавстрійській Галичині (XIX – початок XX століття). Івано-Франківськ, 2016.</p> <p>27. Райківський І. Українське національне відродження кінця XVIII – початку XX ст. в європейському контексті: витоки, зміст, періодизація. <i>Галичина</i>. 2000. № 4. С. 25–48.</p> <p>28. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). К., 2003.</p> <p>29. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна крізь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999..</p> <p>30. Світленко С. Народництво в Україні 60–80-х рр. XIX ст.: Теоретичні проблеми джерелознавства та історії. Дніпропетровськ, 1999.</p> <p>31. Світленко С. Світ модерної України кінця XVIII – початку XX століття: зб. наук. праць. Дніпропетровськ, 2007.</p> <p>32. Світленко С. Українські громади другої половини XIX – початку XX ст. (Особливості ідеології та діяльності). <i>Київська старовина</i>. К., 1998. № 2. С. 9–28.</p> <p>33. Чорновол І. Політичні концепції київської “Старої Громади”: від проросійського народництва до “нової ери” (друга пол. XIX ст.). <i>Сучасність</i>. 2000. № 12. С. 145–154.</p>			
<p>Тема 6.2. Український національний рух на західноукраїнських землях у 1850–1880-х рр.</p> <p>1. Мовно-правписні дискусії в Галичині в 1850-х рр. як чинник національного самоусвідомлення</p>	<p>лекція, 2 год.</p>	<p>1. Алексієвець М., Зуляк І. Діяльність “Просвіти” у національно-культурному відродженні Східної Галичини (1868–1914). Тернопіль, 1999.</p> <p>2. Алексієвець М., Савенко В. Роль Наукового товариства ім. Т. Шевченка в українському національному відродженні (друга половина XIX – початок XX ст.). Тернопіль, 1999.</p> <p>3. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О.</p>	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 2 год., <i>індивідуальне</i></p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)</p>	<p>кінець березня</p>

<p>західноукраїнського населення. 2. Реформи внутрішнього устрою Габсбурзької монархії 1860–1870-х рр. та їх вплив на активізацію західноукраїнського національного руху. 3. Народовська (українофільська) і русофільська (москвофільська) течії в національному русі Галичини 1860–1880-х рр. 4. Діяльність українських радикалів-соціалістів у Галичині середини 1870-х – 1880-х рр. 5. Особливості українського національного руху на Буковині й Закарпатті.</p>		<p>Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016. 4. Аркуша О., Мудрий М. Русофільство в Галичині в середині XIX – на початку XX ст.: генеза, етапи розвитку, світогляд. <i>Вісник Львівського університету. Серія історична</i>. Львів, 1999. Вип. 34. С. 231–268. 5. Грицак Я. До генези ідеї політичної самостійності України. <i>Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність</i>. К., 1992. Вип. 1. С. 119–142. 6. Грицак Я. “Дух, що тіло рве до бою ...”: спроба політичного портрета Івана Франка. Львів, 1990. 7. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. К., 1996. 8. Грицак Я. Пророк у своїй Вітчизні: Франко та його спільнота (1856–1886). К., 2006. 9. Грушевський М. Володимир Боніфатійович Антонович: 1834–1908–1984. У 150-ліття з дня народження. Нью-Йорк; Мюнхен; Торонто, 1985. 10. Добржанський О. Національний рух українців Буковини другої половини XIX – початку XX ст. Чернівці, 1999. 11. Єкельчик С. Історія України. Становлення модерної нації. К., 2011. 12. Киричук О., Орлевич І. Львівський Ставропігійський інститут (1788–1914). Роль у суспільно-політичному, культурному та релігійному житті українців Галичини. Львів, 2018. 13. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: В 2-х т. К., 1994. Т. I. 14. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. К., 2007. 15. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012. 16. Макарчук С. Москвофільство: витоки та еволюція</p>	<p>завдання: опрацювання джерел з історії західноукраїнського національного руху, 2 год.</p>		
<p>Тема 4.2. Український національно-культурний рух на західноукраїнських землях у 1850–1880-х рр. 1. Особливості національного руху галицьких русинів-українців у 50-х рр. XIX ст. “Азбучна війна” 1859 р. 2. Еволюція державного устрою Габсбурзької монархії та посилення польських</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>				

<p>позицій у Галичині в 1860–1870-х рр., їх вплив на національний рух.</p> <p>3. Русофіли (москвофіли) і народовці (українофіли) на західноукраїнських землях: ідейні основи, інституційний розвиток.</p> <p>4. Радикали-соціалісти в національному русі Галичини середини 70-х – 80-х рр. XIX ст.</p> <p>5. Полонофільство в Галичині. Формация <i>gente Rutheni, natione Poloni</i> (“русини польської нації”).</p>		<p>ідеї (середина XIX ст. – 1914 р.). <i>Вісник Львівського університету. Серія історична</i>. Львів, 1997. Вип. 32. С. 82–98.</p> <p>17. Мудрий М. Ідея польсько-української унії та “русини польської нації” в етнополітичному дискурсі Галичини 1859–1869 років. <i>Вісник Львівського університету. Серія історична</i>. Львів, 2005. Вип. 39–40. С. 83–148.</p> <p>18. Мудрий М. Національно-політичні орієнтації в українському суспільстві Галичини австрійського періоду у висвітленні сучасної історіографії. <i>Вісник Львівського університету. Серія історична</i>. Львів, 2002. Вип. 37, ч. 1. С. 465–500.</p> <p>19. Мудрий М. Угода між галицькими народовцями і русофілами 1882 року. <i>Записки НТШ. Праці історично-філософської секції</i>. Львів, 2002. Т. ССXLIII. С. 653–685.</p> <p>20. Орлевич І. Ставропігійський інститут у Львові (кінець XVIII – 60-і рр. XIX ст.). Львів, 2000. 186 с.</p> <p>21. Пахолків С. Українська інтелігенція у Габсбурзькій Галичині: освічена верства й емансипація нації / пер. з нім. Х. Николин. Львів, 2014.</p> <p>22. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття. Івано-Франківськ, 2012.</p> <p>23. Райківський І. Ідея української соборності в підавстрійській Галичині (XIX – початок XX століття). Івано-Франківськ, 2016.</p> <p>24. Савчук Б. Просвітницька та соціально-економічна діяльність українських громадських товариств у Галичині (остання третина XIX ст. – кінець 30-х років XX ст.). Івано-Франківськ, 1999.</p> <p>25. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна крізь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999.</p>			
---	--	--	--	--	--

		<p>26. Серета О. Громади ранніх народовців у Східній Галичині (60-ті роки XIX століття). <i>Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність</i>. Львів, 2001. Вип. 9 : Ювілейний збірник на пошану Ф. Стебля. С. 378–392.</p> <p>27. Серета О. Національна свідомість і політична програма ранніх народовців у Східній Галичині (1861–1867). <i>Вісник Львівського університету. Серія історична</i>. Львів, 1999. Вип. 34. С. 199–214.</p> <p>28. Сухий О. Від русофільства до москвофільства (російський чинник у громадській думці та суспільно-політичному житті галицьких українців у XIX столітті). Львів, 2003.</p> <p>29. Франко І. Азбучна війна в Галичині 1859 р. <i>Збір. творів у 50-ти т. К.</i>, 1986. Т. 47. С. 549–650.</p> <p>30. Чорновол І. Українська фракція Галицького крайового сейму. 1861–1901 рр. (нарис з історії українського парламентаризму). Львів, 2002.</p> <p>31. Якимович Б. Книга, просвіта, нація. Видавнича діяльність Івана Франка у 70–80 роках XIX ст. Львів, 1996.</p> <p>32. Янишин Б. Народовці на рубежі 70–80-х рр. XIX ст.: творення нової моделі політичної культури. <i>Український історичний журнал</i>. К., 2001. № 6. С. 86–100.</p>			
<p>Тема 7.2. Політизація українського національного руху під владою Австро-Угорщини (90-і рр. XIX – початок XX ст.)</p> <p>1. Польсько-українська угода (“нова ера”): підготовка, суть і наслідки (1890–1894 рр.).</p> <p>2. Ідейна боротьба навколо</p>	<p>лекція, 2 год.</p>	<p>1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016.</p> <p>2. Аркуша О. Галицький сейм: виборчі кампанії 1889 і 1895 рр. Львів, 1996.</p> <p>3. Грицак Я. До генези ідеї політичної самостійності України: (На основі аналізу історії “України ingredient”-и Юліана Бачинського. <i>Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність</i>. К., 1992. Вип.</p>	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 2 год., <i>індивідуальне завдання:</i></p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)</p>	<p>початок квітня</p>

<p>“нової ери” – каталізатор політизації українського національного руху в першій половині 1890-х рр. Утворення і діяльність РУРП.</p> <p>3. “Україна irredenta” Ю.Бачинського (1895 р.). Утвердження ідеї української політичної незалежності в суспільній думці Галичини другої половини 90-х рр. XIX – початку XX ст.</p> <p>4. Виникнення і діяльність перших українських політичних партій у Галичині на зламі XIX–XX ст.</p> <p>5. Особливості політизації українського національного руху на Буковині й Закарпатті.</p>		<p>1. С. 119–143.</p> <p>4. Грицак Я. “Молоді” радикали в суспільно-політичному житті Галичини. <i>Записки НТШ. Праці історико-філософської секції</i>. Львів, 1991. Т. ССХХІІ. С. 71–110.</p> <p>5. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. К., 1996.</p> <p>6. Єкельчик С. Історія України. Становлення модерної нації. К., 2011.</p> <p>7. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. К., 2007.</p> <p>8. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012.</p> <p>9. Педич В. Історична школа Михайла Грушевського у Львові (1894–1914 рр.). Івано-Франківськ, 1997.</p> <p>10. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття. Івано-Франківськ, 2012.</p> <p>11. Райківський І. Ідея української соборності в південно-східній Галичині (XIX – початок XX століття). Івано-Франківськ, 2016.</p>	<p>опрацювання джерел з історії українських партій у Галичині та Буковині, 2 год.</p>		
<p>Тема 5.2. Політизація українського національного руху на зламі XIX–XX ст.: приклад західноукраїнських земель</p> <p>1. Польсько-українська угода 1890–1894 рр. як каталізатор політизації національного руху в Галичині: передумови, спроби реалізації.</p> <p>2. Заснування і діяльність Русько-української</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>	<p>12. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна крізь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999.</p> <p>13. Сухий О. Галичина: між Сходом і Заходом. Нариси історії XIX – початку XX ст. 2-е вид. доповн. Львів, 1999.</p> <p>14. Сухий О. Національна ідея в програмах та діяльності українських політичних партій Галичини (кінець XIX – початок XX ст.). Львів, 1998.</p> <p>15. Турій О. Греко-католицька церква та українська національна ідентичність у Галичині. <i>Ковчег: наук. зб. із церковної історії</i>. Львів, 2003. Чис. 4. С. 67–85.</p> <p>16. Химка І. П. Греко-Католицька Церква і національне відродження у Галичині 1772–1918 //</p>			

<p>радикальної партії в першій половині 90-х рр. XIX ст. “Україна irredenta” Ю.Бачинського (1895 р.).</p> <p>3. Кристалізація ідеї політичної самостійності України та оформлення партійно-політичної системи в Галичині у другій половині 1890-х рр.</p> <p>4. Національно-політичні орієнтації на Буковині й Закарпатті. Особливості політизації національного руху буковинців і закарпатців.</p>		<p>Ковчег : зб. ст. з церковної історії. Львів, 1993. Чис. 1. С. 73–107.</p> <p>17. Черчович І. Професійна реалізація жінок кінця XIX – початку XX століття: на прикладі українського суспільства Галичини. <i>Новітня доба</i>. Львів, 2013. Ч. 1. С. 7–18.</p> <p>18. Чорновол І. 199 депутатів Галицького сейму. Львів, 2010.</p> <p>19. Чорновол І. Польсько-українська угода 1890–1894 рр. Львів, 2000.</p> <p>20. Чорновол І. Українська фракція Галицького крайового сейму. 1861–1901 рр. (нарис з історії українського парламентаризму). Львів, 2002.</p> <p>21. Шкраб’юк П. Ми, українські радикали... (Михайло Павлик і Радикальна партія). Львів, 2012.</p>			
<p>Тема 8.2. Політизація українського національного руху у складі Російської імперії (90-і рр. XIX – початок XX ст.)</p> <p>1. Загальні умови політизації національного руху на Наддніпрянщині. Ліберальна діяльність українських земців.</p> <p>2. “Братство тарасівців” – перехідна сходинка від просвітницького до політичного етапу національного відродження.</p> <p>3. Загальна українська організація як громадсько-політичне об’єднання.</p>	<p>лекція, 2 год.</p>	<p>1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016.</p> <p>2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. К., 1996.</p> <p>3. Єсельчик С. Історія України. Становлення модерної нації. К., 2011.</p> <p>4. Калениченко Н., Ільченко Ж. Роль земств у впровадженні навчання рідною мовою в народній школі України (кінець XIX – початок XX ст.). <i>Український історичний журнал</i>. 1994. № 1. С. 72–81.</p> <p>5. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. К., 2007.</p> <p>6. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012.</p> <p>7. Моргун О. Українські діячі в земствах. <i>Український історик</i>. Нью-Йорк – Мюнхен, 1969. № 1–3 (21–23).</p>	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації,</p> <p>2 год., <i>індивідуальне завдання:</i> опрацювання джерел з історії українських політичних партій на Наддніпрянщині, 2 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)</p>	<p>другий тиждень квітня</p>

<p>4. Революційна українська партія і формування партійно-політичної системи на підросійській Україні.</p>		<p>С. 56–64.</p> <p>8. Наумов С. Братство тарасівців. <i>Український історичний журнал</i>. К., 1999. № 5. С. 36–44; № 6. С. 55–63.</p>			
<p>Тема 6.2. Політизація українського національного руху на зламі XIX–XX ст.: приклад Наддніпрянщини 1. Початок політизації національного руху на Наддніпрянській Україні, його особливості. “Братство тарасівців”. 2. Активізація східноукраїнського громадського руху в 1890-і рр. Загальна українська організація (Загальна українська безпартійна демократична організація). 3. Утворення і діяльність Революційної української партії на початку XX ст. “Самостійна Україна” М.Міхновського (1900 р.). 4. Виникнення перших українських партій і формування партійно-політичної системи на Наддніпрянщині (до 1905 р.).</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>	<p>9. Наумов С. Створення Революційної української партії. <i>Український історичний журнал</i>. К., 2006. № 2. С. 49–59.</p> <p>10. Наумов С. Український політичний рух на Лівобережжі (90-ті рр. XIX ст. – лютий 1917 р.). Харків, 2006.</p> <p>11. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття. Івано-Франківськ, 2012.</p> <p>12. Райківський І. Ідея української соборності в півдністрійській Галичині (XIX – початок XX століття). Івано-Франківськ, 2016.</p> <p>13. Райківський І. Українське національне відродження кінця XVIII – початку XX ст. в європейському контексті: витоки, зміст, періодизація. <i>Галичина</i>. 2000. № 4. С. 25–48.</p> <p>14. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). К., 2003.</p> <p>15. Сарбей В. Національне відродження України. <i>Україна крізь віки</i>. У 15-ти т. Т. 9. К., 1999.</p>			

<p>Тема 9.2. Росіяни, поляки і неслов'янське населення України та їх участь у громадському житті другої половини XIX ст.</p> <p>1. Росіяни на Наддніпрянщині. Опозиційна діяльність російських революційних народників (1870-і – початок 1880-х рр.) і марксистів – соціал-демократів (кінець XIX – початок XX ст.).</p> <p>2. Відгуки Січневого 1863 р. польського повстання на Правобережній Україні і репресії царизму. Образ України (“Русі”) й українця (“русина”) в польській громадсько-політичній думці і літературній традиції XIX ст.</p> <p>3. Галичина в контексті загально-польського національного питання. “Українська програма” в ідеології і діяльності польських політичних сил.</p> <p>4. Громадсько-політичне і культурне життя єврейського населення під владою Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій.</p> <p>5. Німецьке, румунське та</p>	<p>лекція, 2 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016. 2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. К., 1996. 3. Грицак Я. Пророк у своїй Вітчизні: Франко та його спільнота (1856–1886). К., 2006. 4. Дашкевич Я. Взаємовідносини між українським та єврейським населенням у Східній Галичині (кінець XIX – початок XX ст.). <i>Український історичний журнал</i>. К., 1990. № 10. С. 63–73. 5. Дашкевич Я. Кримські татари. <i>Енциклопедія історії України</i>. К., 2008. Т. 5. С. 379–385. 6. Добржанський О. Національний рух українців Буковини другої половини XIX – початку XX ст. Чернівці, 1999. 7. Єкельчик С. Історія України. Становлення модерної нації. К., 2011. 8. Іваненко О. Німці в культурно-освітньому просторі Наддніпрянської України (друга половина XIX – початок XX ст.). <i>Український історичний журнал</i>. К., 2014. № 4. С. 109–127. 9. Коляда І. Російський революційний рух в Україні: народники (Нарис історії до 130-річчя “Чигиринської змови” 1876–1877 рр.). <i>Історія в школі</i>. 2006. № 12. С. 15–25. 10. Костюк М. Німецькі колонії на Волині (XIX – початок XX ст.). Тернопіль, 2003. 11. Кривець Н. Німці в Україні. <i>Енциклопедія історії України</i>. К., 2010. Т. 7. С. 417–419. 12. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. К., 2007. 13. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012. 	<p>підготовка візуалізованої презентації, 2 год., <i>індивідуальне завдання:</i> написання реферату про життя етнічних (національних) меншин на території України в другій половині XIX ст., 6 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)</p>	<p>третій тиждень квітня</p>
---	---------------------------	---	---	---	------------------------------

<p>угорське населення на території України, його національно-правовий статус. 6. Кримські татари на півдні України. Кримсько-татарське національне відродження XIX ст.</p>		<p>14. Марочко В. Меноніти в Україні. <i>Енциклопедія історії України</i>. К., 2009. Т. 6. С. 614–615.</p> <p>15. Монолатій І. Від контактів до співпраці: соціально-економічне становлення та культурний розвиток німців у Галичині (1772–1940). Коломия, 2002. Част. I. Австрійський період – Західно-Українська Народна Республіка (1772–1923).</p> <p>16. Морозова А. Єврейське населення Лівобережної України в другій половині XIX – на початку XX ст. К., 2009.</p> <p>17. Монолатій І. Інші свої. Політична участь етнічних акторів пізньогабсбурзьких Галичини і Буковини. Івано-Франківськ, 2012.</p> <p>18. Нариси з історії та культури євреїв України / Упоряд. та ред. Л. Фінберг і В. В. Любченко. К., 2005. – С. 60–96.</p> <p>19. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). К., 2003.</p> <p>20. Сарбей В. Національне відродження України. К., 1999. – Т. 9.</p> <p>21. Світленко С. Народництво в Україні 60–80-х рр. XIX ст. Аналіз публікацій документальних джерел. – Дніпропетровськ, 1995.</p> <p>22. Світленко С. Народництво в Україні 60–80-х рр. XIX ст. Теоретичні проблеми джерелознавства та історії. Дніпропетровськ, 1999.</p>			
--	--	---	--	--	--

<p>Тема 7.2. Модернізація українського суспільства Наддніпрянщини під владою російського царизму на початку ХХ ст. (до 1914 р.) 1. Передумови і початок Першої російської революції 1905–1907 рр. Розгортання соціальної боротьби на Україні. 2. Піднесення українського національно-культурного руху в Російській імперії в кінці 1905 р. – середині 1907 р. 3. Діяльність українських політичних партій на Наддніпрянщині під час революції. Початки парламентської діяльності українців. 4. Український національний рух в умовах пореволюційної реакції в 1907–1914 рр. 5. Столипінська аграрна реформа. Соціально-економічне і політичне становище Наддніпрянщини напередодні Першої світової війни.</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України ХІХ століття. Львів, 2016. 2. Бевз Т. Партія національних інтересів і соціальних перспектив (Політична історія УПСР). К., 2008. 3. Білокінь О.І. Українське питання в Державній Думі Російської імперії (1906–1917 рр.): Автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Харківський національний університет ім. В.Каразіна. Харків, 2001. 4. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ–ХХ століття. К., 1996. 5. Демченко Т. Батько Шраг. Чернігів, 2008. 6. Єсельчик С. Історія України. Становлення модерної нації. К., 2011. 7. Іваницька С.Г. “Колективний портрет” керівництва Української демократично-радикальної партії (1905–1908 рр.). <i>Українська біографістика: Зб. наук. праць</i>. К., 2010. Вип. 7. С. 279–294. 8. Калениченко Н., Ільченко Ж. Роль земств у впровадженні навчання рідною мовою в народній школі України (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). <i>Український історичний журнал</i>. 1994. № 1. С. 72–81. 9. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі ХІХ–ХХ століть: соціально-політичний портрет. К., 1993. 10. Коник О. Депутати Державної думи Російської імперії від губерній Наддніпрянської України (1906–1917 рр.). Дніпропетровськ, 2013. 11. Лещенко М. Українське село в революції 1905–1907 рр. К., 1977. 12. Лисяк-Рудницький І. Український національний рух напередодні Першої світової війни. <i>У кн.: Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: В 2-х т. К., 1994. Т. І. С. 471–481.</i> 13. Лось Ф. Революція 1905–1907 рр. на Україні. К., 	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 2 год., <i>індивідуальне завдання:</i> складання хронологічної таблиці про українське питання в період Першої російської революції, 4 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семі-нарі)</p>	<p>кінець квітня</p>
---	---	--	---	---	----------------------

		<p>1955.</p> <p>14. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. К., 2007.</p> <p>15. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012.</p> <p>16. Машкін О.М. П.А.Столипін та Україна. <i>Український історичний журнал</i>. 2012. №2. С. 73–97.</p> <p>17. Наумов С. Український політичний рух на Лівобережжі (90-ті рр. XIX ст. – лютий 1917 р.). Харків, 2006.</p> <p>18. Наумов С.О. Створення Революційної української партії. <i>Український історичний журнал</i>. 2006. № 2. С. 49–59.</p> <p>19. Онопрієнко В., Щербань Т. Джерела з історії Українського наукового товариства в Києві. К., 2008.</p> <p>20. Передерій І. В'ячеслав Липинський як співробітник першої української щоденної газети "Рада" (1908–1914 рр.). <i>Український історичний журнал</i>. 2011. № 1. С. 71–90.</p> <p>21. Онопрієнко В., Щербань Т. Джерела з історії Українського наукового товариства в Києві. К., 2008.</p> <p>22. Передерій І. В'ячеслав Липинський як співробітник першої української щоденної газети "Рада" (1908–1914 рр.). <i>Український історичний журнал</i>. 2011. № 1. С. 71–90.</p> <p>23. Плохій С. Великий переділ. Незвичайна історія Михайла Грушевського / Авторизов. пер. з англ. М.Климчука. К., 2011.</p> <p>24. Поліщук Ю. Столипінська аграрна реформа на Волині. К., 1999.</p> <p>25. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). К., 2003.</p> <p>26. Реєнт О. Український національний рух у Російській імперії та політика державної влади з</p>			
--	--	---	--	--	--

		<p>“українського питання” в модерну добу. <i>Проблеми історії України XIX – початку XX ст.</i> К., 2012. Вип. XX. С. 6–37.</p> <p>27. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 р. Харків, 1997.</p> <p>28. Самарцев І.Г. Чорносотенці на Україні (1905–1917 рр.). <i>Український історичний журнал.</i> 1992. №1. С. 90–98.</p> <p>29. Сарбей В. Національне відродження України. К., 1999. – Т. 9.</p> <p>30. Старовойтенко І. Євген Чикаленко: людина на тлі епохи. К., 2009.</p> <p>31. Чорний Д. По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України (кінець XIX – початок XX ст.). Харків, 2007.</p> <p>32. Шандра В. Генерал-губернаторства в Україні: XIX – початок XX ст. К., 2005. С. 326–339 (Генерал-губернаторство у кризовий період імперії).</p>			
<p>Тема 8.2. Модернізація західноукраїнського суспільства у складі Австро-Угорщини на початку XX ст. (до 1914 р.) 1. Активізація партійно-політичного руху і загострення українсько-польських взаємин у Галичині на початку XX ст. Боротьба за загальне виборче право та український університет. 2. Розбудова культурно-освітніх, економічних і спортивних організацій</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>	<p>1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016.</p> <p>2. Аркуша О. Краківський консерватизм та проблема українсько-польських взаємин у Галичині на початку XX століття. <i>Записки НТШ.</i> Праці Історично-філософської секції. Львів, 2008. Т. 256. С. 282–315.</p> <p>3. Аркуша О. Польські націонал-демократи та українське питання в Галичині на початку XX століття. <i>Вісник Львівського університету. Серія історична.</i> Львів, 2005. Вип. 39–40. С. 149–202.</p> <p>4. Аркуша О. Місце Львова в дискусіях про національний характер Східної Галичини на зламі XIX–XX століть. <i>Львів: місто – суспільство – культура. Збірник наук. праць.</i> Львів, 2012. Т. 8. Част. 1: Влада і суспільство / За ред. О.Аркуші, О.Вінниченка, М.Мудрого. С. 365–410.</p>	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 2 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)</p>	<p>початок травня</p>

<p>галицьких українців, їх роль у національно-визвольній боротьбі. Січковий рух.</p> <p>3. Українські депутати в австрійському парламенті та Галицькому і Буковинському сеймах.</p> <p>4. Соціально-економічне становище населення західноукраїнських земель у Габсбурзькій монархії на початку ХХ ст.</p>		<p>5. Благий В. Структура та викладацький склад вищих шкіл Львова на початку ХХ ст. <i>Вісник Львівського університету. Серія історична.</i> Львів, 2000. Вип. 35–36. С. 207–220.</p> <p>6. Вендланд А.-В. Русофіли Галичини. Українські косерватори між Австрією та Росією. 1848–1915 / Пер. з нім. Х.Назаркевич, наук. ред. М.Мудрий. – Львів, 2015.</p> <p>7. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ–ХХ століття. К., 1996.</p> <p>8. Гуйванюк М. Січковий рух у Галичині й Буковині (1900–1914). Чернівці, 2009.</p> <p>9. Дрогобицька О. Традиція і модерн: Побут української сільської інтелігенції Галичини (кінець ХІХ ст. – 30-ті рр. ХХ ст.). Івано-Франківськ, 2014.</p> <p>10. Качараба С., Рожик М. Українська еміграція. Еміграційний рух зі Східної Галичини та Північної Буковини у 1890–1914 рр. Львів, 1995.</p> <p>11. Качмар В. За український університет у Львові. Ідея національної вищої школи у суспільно-політичному житті галицьких українців (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). Львів, 1999.</p> <p>12. Лисяк-Рудницький І. Український національний рух напередодні Першої світової війни. <i>У кн.: Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: В 2-х т. – К., 1994. – Т. І. – С. 471–481.</i></p> <p>13. Пахолків С. Українська інтелігенція у Габсбурзькій Галичині: освічена верства й емансипація нації. Львів, 2014.</p> <p>14. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гейдела, С. Грачової. К., 2007.</p> <p>15. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гейдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012.</p> <p>16. Мисак Н. Українська інтелігенція в Галичині</p>			
--	--	--	--	--	--

		<p>наприкінці XIX – на початку XX століття: до питання взаємовідносин із владою. <i>Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність</i>. Львів, 2013. Вип. 23. С. 493–508.</p> <p>17. Мудрий М. Від Австрії до Польщі: проблема українського університету у Львові в першій чверті XX ст. <i>Lwów: miasto – społeczeństwo – kultura. Studia z dziejów Lwowa</i>. Kraków, 2002 / Pod red. K.Karolczaka. S. 291–309.</p> <p>18. Пахолків С. Українська інтелігенція у Габсбурзькій Галичині: освічена верства й емансипація нації. Львів, 2014.</p> <p>19. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття. Івано-Франківськ, 2012.</p> <p>20. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). К., 2003.</p> <p>21. Сухий О. Львівський університет на рубежі XIX–XX ст.: організація, школи, громадське життя. <i>Вісник Львівського університету. Серія історична</i>. Львів, 2013. Вип. 49. С. 52–77.</p> <p>22. Сарбей В. Національне відродження України. К., 1999. Т. 9.</p> <p>23. Трофим'як Б. Гімнастично-спортивні організації у національно-визвольному русі Галичини (друга пол. XIX ст. – перша пол. XX ст.). Тернопіль, 2001.</p>			
<p>Тема 9.2. Культура і Церква на Україні в другій половині XIX – на початку XX ст. 1. Загальні умови розвитку української культури під владою Російської та Австро-Угорської імперій у другій</p>	<p>семінарське заняття, самостійне опрацювання</p>	<p>1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Львів, 2016.</p> <p>2. Вульпіус Р. Релігія та національний рух у Східній Україні. Роль православного духовенства у “націотворенні” (кінець XIX – початок XX століття). <i>Ковчег: Науковий збірник із церковної історії</i>. Львів, 2001. Число 3. С. 321–333.</p> <p>3. Зайцева З. Український науковий рух:</p>	<p>підготовка конспекту та візуалізованої презентації, 8 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)</p>	<p>другий тиждень травня</p>

<p>половині XIX – на початку XX ст.</p> <p>2. Початкова, середня і вища освіта на Наддніпрянщині та західноукраїнських землях.</p> <p>3. Розвиток гуманітарної і природничої науки на українських землях у складі Росії та Австро-Угорщини.</p> <p>4. Українська художня література, драматургія і театр.</p> <p>5. Музичне, монументальне й образотворче мистецтво України.</p> <p>6. Церковно-релігійне життя на Наддніпрянщині та західноукраїнських землях другої половини XIX – початку XX ст.</p>		<p>інтелектуальні аспекти розвитку (кінець XIX – початок XX ст.). К., 2006.</p> <p>4. Історія України в особах: XIX–XX ст. К., 1995. (<i>Володимир Антонович, Марко Кропивницький, Микола Лисенко, Іван Франко, Борис Грінченко, Леся Українка</i> та ін.).</p> <p>5. Історія української культури: у 5 т. Т. 4, кн. 2: Українська культура другої половини XIX століття / ред. кол. Г.А. Скрипник (гол. ред.) [та ін.]. К., 2005.</p> <p>6. Історія української літератури XIX ст.: У 3-х книгах / за ред. М.Т. Яценка. К., 1995. Кн. 2, 3.</p> <p>7. Історія Української РСР: у 8 т., 10 кн. Т. 3: Україна в період розкладу і кризи феодально-кріпосницької системи. Скасування кріпосного права і розвиток капіталізму (XIX ст.) / відп. ред. А. Г. Шевелєв. К., 1978.</p> <p>8. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі XIX–XX ст. К., 1993.</p> <p>9. Кондратюк К. Портрети видатних українських митців XIX – початку XX ст. Львів, 1995.</p> <p>10. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. К., 2007.</p> <p>11. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012.</p> <p>12. Нагірняк О. Нариси з історії українознавства у Наддніпрянській Україні (остання чверть XIX ст. – 1917 р.). К., 2007.</p> <p>13. Попович М. Нарис історії культури України. К., 1998.</p> <p>14. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку XIX ст. до лютого 1917 року. Харків, 1997.</p> <p>15. Сарбей В. Національне відродження України. К., 1999. – Т. 9.</p> <p>16. Турій О. Греко-Католицька Церква та українська</p>			
---	--	---	--	--	--

		національна ідентичність у Галичині. <i>Ковчег: Науковий збірник із церковної історії</i> . Львів, 2003. Число 4. – С. 67–85. 17. Химка І. Релігія й національність в Україні другої половини XVIII – XX століть. <i>Ковчег: Науковий збірник із церковної історії</i> . Львів, 2003. Число 4. С. 55–66.			
Контрольне тестування		Історія України кінця XVIII – першої половини XIX ст. Готується на основі питань, що розглядаються на лекційних і семінарських заняттях. Проводиться в системі дистанційного навчання ПНУ.			
5 а. Організація навчання курсу для студентів заочної форми					
Тематика лекцій для студентів заочної форми навчання – 10 год.					
	Лекція 1. 2 год.	Інкorporація українських земель до складу Російської та Австрійської імперій в останній третині XVIII ст.			
	Лекція 2 (3, 4). 2 год.	3. Українське національно-культурне відродження першої половини XIX ст. 4. Українське національно-культурне відродження на західних землях України першої половини XIX ст.			
	Лекція 3 (7). 2 год.	7. Кирило-Мефодіївське братство – перша українська таємна політична організація			
	Лекція 4 (2.2, 3.2). 2 год.	2.2. Промисловий переворот і становлення капіталізму на підросійській Україні в другій половині XIX ст. 3.2. Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель під владою Австро-Угорщини в другій половині XIX ст.			
	Лекція 5 (4.2, 5.2). 2 год.	4.2. Український національний рух на підросійській Україні в 1850–1880-х рр. Част. 1 5.2. Український національний рух на підросійській Україні в 1850–1880-х рр. Част. 2			
Тематика семінарських занять для студентів заочної форми навчання – 12 год.					
	1. 2 год. (Тема 2 для студентів стаціонару)	2. Адміністративно-територіальний устрій та політична система Наддніпрянської України та західноукраїнських земель у кінці XVIII – першій половині XIX ст.			
	2. 2 год. (Тема 9 для студентів стаціонару)	9. Україна в період європейської “весни народів” 1848–1849 рр.			
	3. 2 год.	4.2. Український національно-культурний рух на західноукраїнських землях у 1850–1880-х			

(Тема 4.2 для студентів стаціонару)	pp.								
4. 2 год. (Тема 5.2 для студентів стаціонару)	5.2. Політизація українського національного руху на зламі XIX–XX ст.: приклад західноукраїнських земель								
5. 2 год. (Тема 6.2 для студентів стаціонару)	6.2. Політизація українського національного руху на зламі XIX–XX ст.: приклад Наддніпрянщини								
6. 2 год. (Тема 7.2 для студентів стаціонару)	9.2. Росіяни, поляки і неслов'янське населення українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій у другій половині XIX – на початку XX ст.								
Тематика самостійної роботи для студентів заочної форми навчання – 158 год.									
Студенти заочної форми навчання мають виконати індивідуальні завдання, зазначені в тематиці курсу (плани семінарів, лекційних занять, призначених для самостійного опрацювання), а також обов'язково опрацювати усі лекції в системі дистанційного навчання, що не читалися аудиторно, в рамках самостійної роботи.									
6. Система оцінювання курсу									
	Вид контролю	поточний контроль	контрольна робота № 1	контрольна робота № 2	індивідуальне завдання	сума балів за модулями	екзамен	підсумкова оцінка у 100-бальній шкалі	
	Максимальна кількість балів, яку може набрати студент	20	10	10	10	50	50	100 (50+50)	
Загальна система оцінювання курсу		Оцінювання підсумкової оцінки та екзамену відбувається згідно з «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Івано-Франківськ, 2024): https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf , з урахуванням «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої							

освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника»: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>

Оцінки виставляються в *університетській стобальній шкалі*:

90–100 балів, шкала ECTS – А, національна шкала – 5 (відмінно).
 80–90 балів, шкала ECTS – В, національна шкала – 4 (добре).
 70–80 балів, шкала ECTS – С, національна шкала – 4 (добре).
 60–69 балів, шкала ECTS – D, національна шкала – 3 (задовільно).
 50–59 балів, шкала ECTS – Е, національна шкала – 3 (задовільно).
 26–49 балів, шкала ECTS – FХ, національна шкала – 2 (незадовільно, з можливістю повторного складання).
 1–25 балів, шкала ECTS – F, національна шкала – 2 (незадовільно, з обов'язковим повторним курсом).

Семестровий підсумковий контроль із дисципліни «Історія України (XIX – початок ХХ ст.)» є *обов'язковим*, відбувається шляхом перевірки засвоєння студентами знань та умінь під час семінарських занять, написання контрольних робіт та підготовки індивідуального завдання, з урахуванням контролю самостійної роботи. Відповідно до навчального плану нормативний курс завершується екзаменом (6 семестр) у терміни, встановлені графіком навчального процесу та у відповідному обсязі матеріалу.

Структура розподілу балів підсумкової оцінки впродовж семестру:

- 1) оцінювання знань та умінь студентів на *семінарських заняттях*, відбувається за стобальною шкалою. У кінцевому підсумку, «вага» підсумкової оцінки за опрацювання тем, визначених для семінарських занять (у т. ч. оцінювання як усних відповідей, так і коротких письмових та тестових робіт), встановлена на рівні максимум **20 балів**;
- 2) контроль засвоєння навчального матеріалу, відповідних знань та умінь, що базуються, в основному, на опрацюванні лекційного матеріалу, здійснюється шляхом написання студентами, як правило, двох *контрольних робіт* (у розгорнутій та/або тестовій формі). Шкала оцінювання активності студентів – університетська стобальна. «Вага» підсумкової оцінки за контрольні роботи встановлена на рівні максимум **20 балів**;
- 3) навички роботи з науковою літературою, вміння аналізувати доступні матеріали, робити висновки та узагальнення, готувати презентації студенти реалізують шляхом виконання і захисту *індивідуального завдання*. Вони повинні, на вибір студента, підготувати розгорнуті презентації до двох семінарських занять, з урахуванням опрацювання основних першоджерел і сучасної фахової літератури до обраних тем, або опрацювати і

	<p>законспектувати монографію з історії України ХІХ – початку ХХ ст., максимум 10 балів.</p> <p>Індивідуальне завдання оцінюється у стобальній системі АСУ-ПНУ: «відмінно» А (90–100 б.), «добре» В (80–89 б.), «добре» С (70–79 б.), «задовільно» D (60–69 б.), «задовільно» Е (50–59 б.). У кінцевому підсумку, «вага» підсумкової оцінки індивідуального завдання визначена на рівні 10 балів, тобто, по суті, оцінка у 100-бальній шкалі отримується на основі 10-бальної: «відмінно» А (10 б.), «відмінно» А (9 б.), «добре» В (8 б.), «добре» С (7 б.), «задовільно» D (6 б.), «задовільно» Е (5 б.).</p> <p>4) 50 балів (максимум) – <i>семестровий екзамен</i>, причому виставляються оцінки від 1 до 50 балів у <i>два етапи</i>:</p> <p>1) <i>тестування</i> – проводиться обов’язково в аудиторії та оцінюється за університетською 100-бальною шкалою: http://www.d-learn.pnu.edu.ua/</p> <p>Тестові питання (як правило, одне на 1-у хвилину) в системі дистанційного навчання університету, оцінені за стобальною шкалою, при виставленні викладачем оцінки в журналі АСУ-ПНУ автоматично переводяться максимум у 30 балів;</p> <p>2) письмова частина на основі програмових вимог (виставляється за 10-бальною системою за кожне з двох питань), у сумі – максимум 20 балів.</p> <p>Отриманий на екзамені бал (до 50 балів) додається до балів, отриманих як <i>допуск до іспиту</i>.</p> <p>Семестровий контроль у формі екзамену, відповідно до згаданого вище «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Івано-Франківськ, 2024), може виставлятися на основі результатів роботи студента впродовж усього семестру. За таких обставин підсумкова оцінка за семестр, що включає <i>три складові</i> – оцінювання роботи на семінарських заняттях, контрольної роботи (робіт) та індивідуального завдання, множить на два. Загальна оцінка за вивчення нормативного курсу «Історія України ХІХ – початку ХХ ст.» становить від 50 до 100 балів.</p> <p>Присутність студента на іспиті в день його складання є обов’язковою і не залежить від принципу нарахування підсумкової кількості балів за вивчення навчальної дисципліни.</p>
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>1. Письмові тестові роботи проводяться в системі дистанційного навчання університету: https://d-learn.pnu.edu.ua. (очно або дистанційно, за погодженням з деканатом, у відповідності до графіку навчального процесу). Оцінюються за традиційною в університеті 100-бальною шкалою, виставляються автоматично.</p> <p>2. Письмові контрольні роботи, що можуть проводитися на окремих семінарських заняттях</p>

	<p>для фронтального виявлення знань та умінь студентів з окремої теми. Як правило, завдання на контрольній роботі складаються з двох-трьох питань. Оцінка за контрольну роботу визначається як середнє арифметичне з отриманих за відповіді балів.</p> <p>Структура оцінювання відповіді на розгорнуте запитання: «відмінно» (А) – відповідь детально структурована, студент повноцінно розкриває відповідний матеріал в рамках конкретного питання; логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання, демонструє знання інформації історичних джерел, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок робить узагальнення та висновки з питання, демонструє володіння науковою літературою з теми.</p> <p>«добре» (В, С) – відповідь структурована, студент розкриває суть питання з певними неточностями; демонструє знання значної кількості фактичного матеріалу, але допускає окремі помилки, робить досить фрагментарні узагальнення, в цілому усвідомлює роль і значення конкретних подій.</p> <p>«задовільно» (D, E) – студент розкриває суть питання із значними пробілами та розривами, демонструє знання найбільш важливих термінів, понять, допускає значні помилки; на задовільному рівні володіє матеріалом; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні.</p> <p>«незадовільно» (FX) – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні, студент демонструє знання окремих фактів або допускає значні помилки, не володіє ключовими поняттями, узагальнення, по суті, відсутні, є лише одиничні конкретні факти, практично не пов'язані між собою.</p> <p>3. Студенти отримують на екзамені по два теоретичні питання, що містяться в програмових вимогах до іспиту, як правило, розглядалися на семінарських заняттях або (і) лекціях. Кожне теоретичне питання оцінюється за прийнятою в системі АСУ-ПНУ 100-бальною шкалою, що переводиться, по суті, з десятибальної:</p> <p>«відмінно» А (10 б.), «відмінно» А (9 б.), «добре» В (8 б.), «добре» С (7 б.), «задовільно» D (6 б.), «задовільно» E (5 б.).</p>
Семінарські	На семінарських заняттях перевірка засвоєння студентами знань та умінь здійснюється

заняття	<p>шляхом оцінювання усних відповідей (в т. ч. у формі презентацій), коротких письмових / тестових робіт. Відповідна форма активності студентів оцінюється за <i>стобальною шкалою</i>. Пропущене заняття або негативну оцінку студент (-ка) зобов'язаний (-на) “відпрацювати” у формі, визначеній викладачем згідно встановленого графіку навчання. При цьому може виставлятися оцінка, а попередня не впливатиме на середній бал студента (-ки).</p> <p>Завдання контролю знань студентів під час проведення семінарських занять зводяться до того, щоб:</p> <ul style="list-style-type: none"> – виявити обсяг, глибину та якість засвоєння матеріалу, що вивчається; – визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення; – виявити ступінь відповідальності студентів та ставлення їх до роботи; – стимулювати інтерес студентів до предмету та їх активність у пізнанні. <p>Контроль знань студентів під час проведення семінарських занять може відбуватися в наступних формах:</p> <ul style="list-style-type: none"> – детальний усний аналіз поставлених питань; – вибіркове усне опитування “з місця”; – дискусійне обговорення питань; – фронтальне опитування за варіантами (до 30 хв.) тощо. <p style="text-align: center;">❖ Критерії поточної оцінки (“відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”)</p> <p>Оцінка “відмінно” (А, 90–100 б.) ставиться, якщо студент (-ка) виявив (-ла) глибокі, повні, цілісні, міцні й творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені вміння і навички, необхідні для роботи в ЗЗСО, відповідь чітка і завершена, без помилок. Студент (-ка) ознайомлений (-а) з найновішими досягненнями української і зарубіжної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне, вміє їх використовувати під час відповіді на питання, ставити під сумнів сталі принципи та ідеї, знає історичну термінологію і наукову періодизацію, персоналістику, володіє понятійним апаратом, належним чином орієнтується в історичній хронології, географії та ін. У студента (-ки) є вміння систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал, робити аргументовані висновки, рецензувати відповіді колег, володіти історичним критичним мисленням. Студент (-ка) повинні мати синтетичне мислення, тобто вміння бачити зв'язки і тенденції історичного процесу, що не завжди безпосередньо</p>
---------	---

спостерігаються, вміння адаптувати матеріал до шкільної освіти, використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси в навчальній діяльності тощо.

Оцінка “добре” (В, 80–90 б.) ставиться, якщо студент (-ка) має глибокі й повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, знає здобутки в історіографії та джерелознавстві з проблематики, що висвітлюється, виявляє розуміння історичних процесів, вміє порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати факти, використовуючи різні джерела інформації, розуміє тенденції та загальні напрями історичного розвитку і т. п. Студент (-ка) достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом, використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси в навчальній діяльності, має певний рівень синтетичного мислення, може адаптувати матеріал до школи тощо. Однак у відповіді студента (-ки) наявні порівняно незначні неточності, пропуски, помилки (не більше двох–трьох), недостатній досвід у творчому застосуванні умінь і навичок.

Оцінка “добре” (С, 70–80 б.) ставиться, як і в попередньому випадку оцінки В, але неточності у відповідях студентів більш значні (більше трьох), що позначається на слабшому засвоєнні умінь і навичок.

Оцінка “задовільно” (D, 60–70 б.) ставиться, якщо студент (-ка) може аналізувати події за датами (не менше 60 %), називати і визначати поняття й терміни, ключові постаті, причому давати їм неповну характеристику, визначати хронологічну послідовність подій, знати історичні джерела, але не завжди використовуючи їх, перераховувати основних дослідників з проблематики дослідження, називати історико-географічні об’єкти і показувати їх на карті, встановлювати причинно-наслідкові зв’язки, порівнювати однорідні історичні події та явища, робити висновки. При цьому аргументація досить слабка, є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу, наявні помітні прогалини в знанні історіографії і джерелознавства.

Оцінка “задовільно” (E, 50–60 б.) ставиться, як і в попередньому випадку оцінки D, але студент (-ка) може мінімально адаптувати матеріал до шкільної освіти, не вміє належним чином систематизувати, співставляти, аналізувати, порівнювати історичний матеріал, недостатньо володіє критичним мисленням тощо.

Оцінка “незадовільно” (FX, до 49 б. включно) ставиться, якщо студент (-ка) не вміє належним чином орієнтуватися в історичному часі, не знає на достатньому рівні фактажу і не володіє просторовою компетентністю, не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, порівнювати історичний матеріал. Студент (-ка), по суті, не ознайомлений (-на)

	<p>з досягненнями історіографії і джерелознавства та не може їх використовувати під час відповіді на питання, не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси в навчальній діяльності, допускає велику кількість помилок у встановленні причинно-наслідкових зв'язків і т. п.</p> <p>Оцінювання знань і умінь студентів може відбуватися як викладачем у випадку усної відповіді, так і автоматично в системі http://www.d-learn.pnu.edu.ua/, якщо здобувачі вищої освіти проходять тестування.</p>
Семінарські заняття (20 б.)	
6 семестр – 36 год.	
Модуль 1. 20 год.	
Тема 1. (2 год.)	Інкorporація українських земель до складу Російської та Австрійської імперій наприкінці XVIII ст. Поняття “українського XIX століття”
Тема 2. (2 год.)	Адміністративно-територіальний устрій та політична система Наддніпрянської України та західноукраїнських земель у кінці XVIII – першій половині XIX ст.
Тема 3. (2 год.)	Українське національно-культурне відродження на Наддніпрянській Україні кінця XVIII – першої половини XIX ст.
Тема 4. (2 год.)	Українське національно-культурне відродження на західних землях України першої половини XIX ст.
Тема 5. (2 год.)	Україна у війні Росії з наполеонівською Францією (1812–1814 рр.)
Тема 6. (2 год.)	Соціально-економічний розвиток України в умовах кріпосницьких відносин першої половини XIX ст.
Тема 7. (2 год.)	Громадська опозиція російському царизму на Україні в другій половині 1810–1830-х рр.
Тема 8. (2 год.)	Початок політизації українського національного руху. Кирило-Мефодіївське братство (1846–1847 рр.)
Тема 9. (2 год.)	Україна в період європейської “весни народів” 1848–1849 рр.
Тема 10. (2 год.)	Кримська (Східна) війна 1853–1856 рр. та Україна
Модуль 2. 16 год.	
Тема 1.2. (2 год.)	Соціально-економічний розвиток України в другій половині XIX ст. Індустріалізація господарства. Част. 1

Тема 2.2. (2 год.)	Соціально-економічний розвиток України в другій половині XIX ст. Індустріалізація господарства. Част. 2
Тема 3.2. (2 год.)	Український національно-культурний рух на Наддніпрянській Україні в 1850–1880-х рр.
Тема 4.2. (2 год.)	Український національно-культурний рух на західноукраїнських землях у 1850–1880-х рр.
Тема 5.2. (2 год.)	Політизація українського національного руху на зламі XIX–XX ст.: приклад західноукраїнських земель
Тема 6.2. (2 год.)	Політизація українського національного руху на зламі XIX–XX ст.: приклад Наддніпрянщини
Тема 7.2. (4 год.)	Модернізація українського суспільства Наддніпрянщини під владою російського царизму на початку XX ст. (до 1914 р.)
Тема 8.2. (2 год.)	Модернізація західноукраїнського суспільства у складі Австро-Угорщини на початку XX ст. (до 1914 р.)
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуск до підсумкового контролю передбачений за умов відсутності жодної заборгованості за аудиторні (семінарські та лекційні) заняття та наявності <i>не менше 25 балів</i> включно, отриманих у різний спосіб під час проведення семінарських занять (до 20 б. включно), виконання контрольної роботи (робіт, до 20 б.) та індивідуального завдання (до 10 б.). Заборгованість ліквідується індивідуально під час консультативних годин викладача, відповідно до встановленого графіку навчання.
Підсумковий контроль	Екзамен
7. Політика курсу	
<p>Контрольні роботи проводяться у формі тестування в електронній дистанційній системі https://d-learn.pnu.edu.ua</p> <p>Контрольна (тестова) робота, як правило, виконується в кінці семестру в тиждень, передбачений для проведення в університеті контролю самостійної роботи (далі – КСР).</p> <p>Індивідуальне завдання виконується у формі на вибір студента(-ки), див. загальну систему оцінювання навчальної дисципліни, їх захист відбувається, як правило, аудиторно у визначений і погоджений із студентами заздалегідь день. Студенти усно представляють свої завдання, за кілька днів до захисту виставляють їх на гугл диску для попереднього ознайомлення.</p> <p>Академічна доброчесність: у Прикарпатському університеті навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та законності роботи. Як викладач, так і студент(-ка), повинні дотримуватися «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі»</p>	

здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» та Кодексу честі ПНУ <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Для навчання здобувачів вищої освіти в рамках ОП, які мають поважні причини, що регулюються законодавством України і відповідним Положенням університету, надається індивідуальний графік, див.: [02-07.44 2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-indyvidualnym-hrafikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf](https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-indyvidualnym-hrafikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf)

У випадку негативної оцінки на третьому талоні або не допуску до екзаменів внаслідок не виконання навчального плану студент має право на повторне вивчення курсу, що регулюється Положенням про порядок повторного вивчення дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS: [Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін \(кредитів ECTS\) в умовах ECTS.docx](#)

Відвідування занять та активна участь у семінарах є обов'язковою умовою успішного складання іспиту з пропонованого курсу. Участь у семінарських заняттях може проходити в таких формах: виступ, доповнення, рецензія, участь у дискусії тощо. Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується документом: [Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти](#)

За умови відсутності студента(-ки) на лекції чи семінарському занятті без поважних причин (довідки, виданої лікарською установою, заяви, підписаної в деканаті і т. п.), отримання негативної оцінки або невчасного виконання студентами індивідуальних робіт у визначений день (як правило, в понеділок о 14.00–16.00 год.) має відбутися відпрацювання. Політика курсу передбачає Perezdachu усіх невиконаних завдань у встановлений термін. Пропущене заняття студент(ка) може «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем та кафедрою. Як правило, «відпрацювання» проходить в усній формі (в окремих випадках, коли є поважні причини, – онлайн) або шляхом вирішення тестових завдань на сайті дистанційного навчання.

Під час занять забороняється користування мобільним телефоном.

Неформальна освіта: можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultatuv-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf

8. Рекомендована література

1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття. Навчальний посібник. Львів: Літопис, 2016.
2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. Київ: Генеза, 1996.
3. Добржанський О. Національний рух українців Буковини другої половини XIX – початку XX ст. Чернівці, 1999.
4. Донік О. Україна: у складі двох імперій (остання чверть XVIII – перша половина XIX ст. Київ, 2011.
5. Єсельчик С. Історія України. Становлення модерної нації. Київ, 2011.

6. Єсельчик С. Українофіли. Світ українських патріотів другої половини ХІХ століття. Київ, 2010.
  7. Іванова Л. Україна між Сходом і Заходом: до проблеми становлення національної ідеї в українській суспільно-політичній думці в контексті східноєвропейського розвитку (І половина ХІХ ст.). Київ, 2007.
  8. Каппелер А. Національний рух українців у Росії та Галичині: спроба порівняння. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. Київ, 1992. Вип. 1. С. 104–119.
  9. Кондратюк К. Портрети видатних українських митців ХІХ – початку ХХ ст. Львів, 1995.
  10. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: В 2-х т. Т. І / Пер. з англ. М. Бадік, У. Гавришків, Я. Грицака, А. Дешиці, Г. Киван, Е. Панкеевої. Київ, 1994.
  11. Магочій П.-Р. Історія України; авторизований пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. Київ, 2007.
  12. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів; авторизований пер. з англ. Е. Гийдель, С. Грачова, Н. Кушко, О. Сидорчук. Ужгород, 2012.
  13. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини ХІХ століття. Івано-Франківськ: Видавництво ПНУ ім. В. Стефаніка, 2012.
  14. Райківський І. Ідея української соборності в південно-західній Галичині (ХІХ – початок ХХ століття). Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2016.
  15. Райківський І. Концептуальні засади українського національного відродження ХІХ століття. *Вісник Прикарпатського університету. Історія*. Івано-Франківськ, 2007. Вип. ХІІ–ХІІІ. С. 3–14; Івано-Франківськ, 2008. Вип. ХІV. С. 3–17.
  16. Реєнт О. Україна в імперську добу (ХІХ – початок ХХ ст.). Київ, 2003.
  17. Рибалка І. Історія України. Част. 2: Від початку ХІХ ст. до лютого 1917 року. Харків, 1997.
  18. Сарбей В. Національне відродження України // Серія: Україна крізь віки. У 15-ти т. Т. 9. Київ : Видавничий дім “Альтернативи”, 1999.
  19. Світленко С. Світ модерної України кінця ХVІІІ – початку ХХ століття: зб. наук. праць. Дніпропетровськ, 2007.
  20. Сухий О. Від русофільства до москвофільства (російський чинник у громадській думці та суспільно-політичному житті галицьких українців у ХІХ столітті). Львів, 2003.
  21. Шандра В., Аркуша О. Україна в ХІХ столітті: людність та імперії / НАН України, Інститут історії України. Київ, 2022.
  22. Шандра В., Аркуша О. Україна в ХІХ столітті: доба модернізації / НАН України, Інститут історії України. Київ, 2022.
- Більш детальний список рекомендованої літератури (основної і додаткової) є в текстах кожної лекції на сайті дистанційного навчання та в планах семінарських занять.*

Викладач доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України і методики викладання історії Райківський І.Я.